

Musiqi

METODİK VƏSAİT

2

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırlız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadiriz!
Üçrəngli bayraqınlı məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu!
Sinən hərbə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayraqını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

OQTAY RƏCƏBOV, NƏRGİZ RƏCƏBOVA,
ŞƏHLA QULİYEVA

MUSİQİ 2

*Ümumtəhsil məktəblərinin 2-ci sinfi üçün
Musiqi fənni üzrə dərsliyin*

METODİK VƏSAİTİ

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
tahsil_az@yahoo.com və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlıqla görə əvvəlcədən təşəkkür edirik!

BAKİ - 2018

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

İzahat vərəqi	3
Musiqi repertuarı.....	4
Fənn üzrə məzmun standartlarının integrasiya cədvəli.....	6

ƏSAS JANRLAR

1. Azərbaycan – Ana vətənim!	8
2. «Üç almanın sırrı». «Ağ alma» – mahnı janrı.....	10
3. «Ağ alma» – mahnı janrı	12
4. «Üç almanın sırrı». «Sarı alma» – rəqs janrı	14
5. «Sarı alma» – rəqs janrı	16
6. «Üç almanın sırrı». «Qırmızı alma» – marş janrı	18
7. «Qırmızı alma» – marş janrı	20
8. Musiqidə mahnı, rəqs və marş çələngi.....	22
9. Musiqidə mahnı, rəqs və marş çələngi.....	24

MÜRƏKKƏB JANRLAR

10. Mahnı və opera.....	26
11. Mahnı və simfoniya.....	28
12. Rəqs və balet.....	30
13. Rəqs və instrumental musiqi.....	32
14. Marş və operetta	34
15. Marş və balet.....	36

MUSIQİ VƏ OBRAZ

16. Musiqidə obrazlılıq.....	38
17. Musiqi və insan xarakteri.....	40
18. Musiqidə hərəkətin təsviri.....	42
19. Musiqidə təbiətin təsviri.....	44
20. Musiqidə ana obrazı.....	46
21. Musiqidə bayram təsviri.....	48
22. Musiqidə heyvanlar aləminin təsviri.....	50

MUSIQİ DİLİ

23. Musiqidə tarixi hadisələrin təsviri.....	52
24. Musiqi dili.....	54
25. Melodiyani yaradan intonasiya.....	56
26. Musiqi ladları	58
27. Musiqidə hərəkətin sürəti – temp.....	60
28. Musiqinin nəbzi – ritm.....	62
29. Musiqi və registr.....	64
30. Musiqidə səsin gücü – dinamika.....	66
31. Musiqidə rəng – tembr.....	68
32. Musiqi töhfəsi.....	70
İstifadə olunmuş ədəbiyyat.....	71

İZAHAT VƏRƏQİ

Ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan musiqi fənninin mahiyyəti məktəblilərin intellektual və yaradıcı inkişafını təmin etməkdən ibarətdir.

Yeni musiqi kurikulumunun tələblərinə görə, təlim prosesi əvvəlcədən müəyyən olunmuş nəticələrə əsaslanır. Bununla əlaqədar, müəllim əlaqələndirici, istiqamətverici, məsləhətçi, şagirdlər isə öyrənmək üçün tədqiqat aparan, öyrəndiklərini tətbiq və təqdim etməyi bacaran yaradıcı subyektlər rolunda çıxış edirlər.

«Musiqi» fənni üzrə II sinif dərslik komplekti dərslik və müəllim üçün metodik vəsaitdən ibarətdir.

Müəllim üçün metodik vəsait. Burada dərsin mövzusu və musiqi repertuarı, fənn üzrə məzmun standartları, integrasiya, gündəlik planlaşdırma nümunələri və qiymətləndirmə cədvəli verilmişdir.

Hər dərsə hazırlaşan müəllim şagirdlərin biliyini nəzərə almalı, dərsin məqsəd və mövzusuna müvafiq əyani (not müntəxabatı, disk, qiymətləndirmə plakatı və s.), texniki (kompüter, maqnitofon, DVD-pleyer və s.) və köməkçi (paylayıcı material, skotç, flomaster və s.) vəsaitlər seçməlidir.

Dərs prosesində şagirdlərin bilik və bacarıqlarını qiymətləndirmək üçün aşağıdakı cədvələ istinad etmək olar:

Nº	Meyar	Qiymət	1	2	3	4	5
1.	Şən və qəmli musiqinin müəyyənləşdirilməsi						
2.	Emosional münasibətin bürüzə verilməsi						

Dərsin məqsədinə uyğun olaraq cədvələ aşağıdakı meyarları da daxil etmək olar: musiqinin ifası (mahnının ifası, sadə alətlərdə çalma), sual-cavablarla mövzunun əhatə olunması, yeni ideyaların irəli sürülməsi, əməkdaşlıq, qrup işində fəallıq və təşəbbüs göstərilməsi, problemin həllinə yaradıcı yanaşma, ümumiləşdirmə bacarığı, təqdimetmə və s. Hər vahidin sonunda (Əsas janrlar, Mürəkkəb janrlar, Musiqi və obraz, Musiqi dili) əldə edilmiş nəticələrin səviyyəsini öyrənmək üçün müxtəlif (yazılı, şifahi və musiqili) testlərdən istifadə etmək olar.

Dərslik. Burada hər dərsin məzmununa uyğun məlumat, həmçinin «Bu maraqlıdır», «Musiqi lüğəti», «Musiqi əlifbası» rubrikaları, illüstrasiyalar, bəstəkarların portretləri, mahniların mətni, tapşırıqlar və açar sözlər verilmişdir.

¹ Dərsin tədrisinə aid daha ətraflı məlumat almaq üçün bax:

Kurikulum. Elmi-metodik jurnal, № 2, Bakı, 2009. «Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya» MMC.
«Musiqi» (I sinif). Müəllim üçün vəsait. Bakı, 2008. «Naksuana» nəşriyyatı.

Musiqi repertuari

Dərs	Mövzu	Vokal–xorla oxuma, bəstəkar, şair
1.	Azərbaycan—ana Vətənim! (1 s.)	«İkincilərik biz» Oqtay Rəcəbov, Əjdər Ağayev
2.	«Üç almanın sırrı», «Ağ alma» — mahnı janrı (1 s.)	«Vətənim» Süleyman Ələsgərov, Hikmət Ziya
3.	«Ağ alma» mahnı janrı (1 s.)	«Cücelərim» Qəmbər Hüseynli, Tofiq Mütəllibov
4.	«Üç almanın sırrı», «Sarı alma» — rəqs janrı (1 s.)	«Ayı» Midhəd Əhmədov, Cahangir Məmmədov
5.	«Sarı alma» — rəqs janrı (1 s.)	«Payız» Rəşid Şəfəq, Əjdər Ağayev
6.	«Üç almanın sırrı», «Qırmızı alma» — marş janrı (1 s.)	«Tut məni, tut!» Asya Sultanova, Teymur Elçin
7.	«Qırmızı alma» — marş janrı (1 s.)	«Idman» Oqtay Zülfüqarov, Səttar Zərdablı
8.	Musiqidə mahnı, rəqs və marş çələngi (1 s.)	«Mahnı və rəqs» Cahangir Cahangirov, Mirmehdi Seyidzadə
9.	Musiqidə mahnı, rəqs və marş çələngi (1 s.)	
10.	Mahnı və opera (1 s.)	«Təmizlik» Midhəd Əhmədov, Mirmehdi Seyidzadə
11.	Mahnı və simfoniya (1 s.)	«Təmizlik» Midhəd Əhmədov, Mirmehdi Seyidzadə
12.	Rəqs və balet (1 s.)	«Tapın görək» Oqtay Zülfüqarov, Teymur Elçin
13.	Rəqs və instrumental musiqi (1 s.)	«Tapmaca mahnısı» Qəmbər Hüseynli, Abdulla Şaiq
14.	Marş və operetta (1 s.)	«Şaxta baba» Səid Rüstəmov, Mirmehdi Seyidzadə
Sinif konsertinə hazırlıq (1 s.)		
15.	Marş və balet (1 s.)	«Şaxta baba» Səid Rüstəmov, Mirmehdi Seyidzadə
16.	Musiqidə obrazlılıq (1 s.)	«Köhlən atım» Cahangir Cahangirov, Aslan Aslanov
17.	Musiqi və insan xarakteri (1 s.)	«Can nənəm» Oqtay Zülfüqarov, Teymur Elçin
18.	Musiqidə hərəkətin təsviri (1 s.)	«Qatar» Fikrət Əmirov, Zeynal Cabbarzadə
19.	Musiqidə təbiətin təsviri (1 s.)	«Qatar» Fikrət Əmirov, Zeynal Cabbarzadə
20.	Musiqidə ana obrazı (1 s.)	«Anaları təbrik edək» Oqtay Zülfüqarov, Hikmət Mahmud
21.	Musiqidə bayram təsviri (1 s.)	«Uşaqlar, ay uşaqlar», Cahangir Cahangirov, Zeynal Cabbarzadə
22.	Musiqidə heyvanlar aləminin təsviri (1 s.)	«Sərcə» Oqtay Zülfüqarov, Teymur Elçin
23.	Musiqidə tarixi hadisələrin təsviri (1 s.)	«Vətənimin əsgəri» Oqtay Rəcəbov, Alimşah Teymurlu
24.	Musiqi dili (1 s.)	«Nağıl-nəğmə» Asya Sultanova, Teymur Elçin
25.	Melodiyanı yaradan intonasiya (1 s.)	«Nənəm nağıl danışır» Oqtay Zülfüqarov, Nəbi Xəzri
26.	Musiqi ladları (1 s.)	«Bakı metrosu» Ağabaci Rzayeva, Hikmət Ziya
27.	Musiqidə hərəkətin sürəti — temp (1 s.)	«Bakı metrosu» Ağabaci Rzayeva, Hikmət Ziya
28.	Musiqinin nəbzi — ritm (1 s.)	«Nağara» Oqtay Zülfüqarov, Abdulla Şaiq
29.	Musiqi və registr (1 s.)	«Qonaqlıq» Oqtay Zülfüqarov, Xanıməna Əlibaylı
30.	Musiqidə səsin gücü—dinamika (1 s.)	«Uşaqların əziz dostu» Oqtay Rəcəbov, Əjdər Ağayev
31.	Musiqidə rəng — tembr (1 s.)	«Tarımın mahnları» Oqtay Zülfüqarov, Hikmət Ziya
32.	Musiqi töhfəsi (2 s.)	
Sinif konsertinə hazırlıq (1 s.)		

Musiqi repertuarı

	Dinləmə	Qeydlər
	Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni Üzeyir Hacıbəyli, Əhməd Cavad	
	«İş başına» Azərbaycan xalq mahnısı	
	«Cüçələrim» Qəmbər Hüseynli, Tofiq Mütəllibov	
	«Köçəri» Azərbaycan xalq rəqsi	
	«Köçəri» və «Turacı» Azərbaycan xalq rəqsləri	
	«Kuklaların yürüyü» («Uşaq süütası»ndan) Asəf Zeynallı	
	«Radio marşı» Müslüm Maqomayev	
	«Cüçələrim» Qəmbər Hüseynli, Tofiq Mütəllibov «Çal-oyna» Azərbaycan xalq mahnısı	
	«Brilyant» Azərbaycan xalq rəqsi	
	«Tıq-tıq xanımın mahnısı» («Tıq-tıq xanım» operasından) Oqtay Rəcəbov	
	IX simfoniyadan final Lüdviq van Bethoven	
	Vals («Yeddi gözəl» baletindən) Qara Qarayev	
	Rəqs («Uşaq süütası»ndan) Asəf Zeynallı	
	«Qoçuların xoru» («O olmasın, bu olsun» musiqili komedyasından) Üzeyir Hacıbəyli	
	Marş («Şelkunçik» baletindən) Pyotr İliç Çaykovski	
	«Çernomorun marşı» («Ruslan və Lyudmila» operası) Mixail Qlinka	
	«Deyişmə» («Uşaq süütası»ndan) Asəf Zeynallı	
	«Uşaq və buz» («Uşaq süütası»ndan) Asəf Zeynallı	
	«Göy gurultusu. Tufan» («6-ci simfoniya»dan IV hissə) Lüdviq van Bethoven	
	«Köçəri», «Brilyant», «Turacı» – Azərbaycan xalq rəqsləri	
	«İnnabı» Azərbaycan xalq rəqsi	
	«Mozalanın ucuşu» («Çar Soltan haqqında nağıl» operasından) Nikolay Rimski-Korsakov	
	«Prelyüd № 24» («24 prelyüd»dən) Qara Qarayev	
	«Fikirli» («6 uşaq pyesi»ndən) Qara Qarayev	
	«Beşik nəgməsi» Kövkəb Səfərəliyeva	
	«Şən mahnı» və «Qəmli mahnı» Musa Mirzəyev	
	«Cırtdanların (qnomların) yürüyü» Edvard Qriq	
	«Nəlbəki» Azərbaycan xalq rəqsi	
	«İnsaatçıların gəlişi» («Gülşən» baletindən) Soltan Hacıbəyov	
	«Gül dəstəsi» Azərbaycan xalq rəqsi	
	«Rəqs» («12 miniatür»dən) Fikrət Əmirov	

Fənn üzrə məzmun standartlarının integrasiya cədvəli

Dərsin №-si	Mövzu		
		1.1.0	1.20
1.	Azərbaycan — ana Vətənim!	1.1.1	
2.	«Üç almanın sırrı». «Ağ alma»—mahnı janrı	1.2.1	
3.	«Ağ alma» — mahnı janrı		1.2.2
4.	«Üç almanın sırrı». «Sarı alma»—rəqs janrı	1.1.2	
5.	«Sarı alma» — rəqs janrı		1.2.2
6.	«Üç almanın sırrı». «Qırmızı alma»—marş janrı		1.2.2
7.	«Qırmızı alma» — marş janrı	1.1.1	
8.	Musiqidə mahnı, rəqs və marş çələngi	1.1.3	
9.	Musiqidə mahnı, rəqs və marş çələngi	1.1.2	1.2.1
10.	Mahnı və opera	1.1.1	
11.	Mahnı və simfoniya		1.2.1
12.	Rəqs və balet	1.1.2	
13.	Rəqs və instrumental musiqi		1.2.1
14.	Marş və operetta		1.2.1
15.	Marş və balet	1.1.1	1.2.1
16.	Musiqidə obrazlılıq		1.2.3
17.	Musiqi və insan xarakteri		1.2.2
18.	Musiqidə hərəkətin təsviri		1.2.2
19.	Musiqidə təbiətin təsviri	1.1.1	
20.	Musiqidə ana obrazı		1.2.2
21.	Musiqidə bayram təsviri		1.2.2
22.	Musiqidə heyvanlar aləminin təsviri	1.1.3	
23.	Musiqidə tarixi hadisələrin təsviri		1.2.3
24.	Musiqi dili		1.2.2
25.	Melodiyanı yaradan intonasiya	1.1.2	
26.	Musiqi ladları		1.2.2
27.	Musiqidə hərəkətin sürəti — temp	1.1.1	1.2.2
28.	Musiqinin nəbzi — ritm	1.1.3	1.2.2
29.	Musiqi və registr		1.2.3
30.	Musiqidə səsin gücü — dinamika	1.1.3 1.1.2	
31.	Musiqidə rəng — tembr	1.1.3	1.2.2
32.	Musiqi töhfəsi	1.1.3	

Əsas janrlar

Mürəkkəb janrlar

Musiqi və obraz

Musiqi dili

Fənn üzrə məzmun standartlarının integrasiya cədvəli

Fəndaxili integrasiya				Fənlərarası integrasiya				
2.1.0	3.1.0	3.2.0	3.30	A.d.	Riy.	H.b.	T.i.	F.t.
2.1.1	3.1.1			2.1.2		2.3.1		
2.1.1			3.3.1	1.1.2		2.1.1	2.2.2	
2.1.2			3.3.2	2.2.4		2.1.2		
2.1.3			3.3.2	1.2.1		1.3.2		4.1.2
2.1.1			3.3.2	1.1.2		3.1.1		4.1.2
2.1.1	3.1.2		3.3.2	1.1.2		2.1.1	2.2.2	4.1.2
2.1.3	3.1.2			1.2.4		1.3.1		2.1.1
2.1.3		3.2.2		1.2.1		2.1.1		
2.1.3		3.2.3		1.1.2		3.1.1	1.1.2	
2.1.1	3.1.1			1.2.4		3.1.1		
2.1.1		3.2.3		2.2.4		3.2.1		
2.1.3			3.3.2	1.2.4		1.3.2		
2.1.2		3.2.2		1.2.1		2.1.2		
2.1.1	3.1.1			1.2.3		1.4.2		
2.1.3			3.3.1	1.1.2		3.1.1		
2.1.1			3.3.1	3.1.4		3.2.2		
2.1.1	3.1.1			2.2.4		3.1.1, 3.2.1 3.4.1		
2.1.1		3.2.3		1.2.1		2.1.1		
2.1.3			3.3.2	1.2.3		1.2.2	2.2.2	
2.1.1			3.3.1	2.1.3		2.3.1	1.3.5	
2.1.1		3.2.3		1.2.1		3.1.1		
2.1.2		3.2.1	3.3.3	1.2.3		1.4.2		
2.1.3			3.3.3	1.2.4		3.4.1	2.2.2	
2.1.1	3.1.2			3.1.6		2.1.2		
2.1.1			3.3.3	4.1.7		3.2.1	2.2.2	
2.1.3			3.3.1	1.2.3	4.2.6	2.1.2 4.2.4	2.2.2	
2.1.2		3.2.3		2.1.3	3.1.1	4.2.4		
2.1.2	3.1.1		3.3.2 3.3.3	1.1.2	4.1.1	1.1.1		
2.1.3	3.1.2	3.2.1		2.2.4	3.1.1	1.3.2		
2.1.1			3.3.1	2.1.1 3.1.6		3.1.1		
2.1.1 2.1.3	3.1.1 3.1.2	3.2.2		1.1.2		2.1.2	2.2.2	
2.1.2				1.2.2		3.1.1		

Ə S A S J A N R L A R

1-ci mövzu

AZƏRBAYCAN – ANA VƏTƏNİM!

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1.; 2.1.1.; 3.1.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 2.1.2.; H.b. 2.3.1.

MƏQSƏD: Musiqi əsərlərində müxtəlif hadisələrin əks olunmasını, həmin əsərlərin rəmzi xarakter daşımاسını dərk edir, eyni zamanda onların emosional məzmununu müəyyənləşdirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirilir. Sinfə suallarla müraciət olunur:

- Dinlədiyiniz musiqinin adı nədir?
  - Himn nədir?
  - Nəyə görə himn səslənəndə ayağa durmaq lazımdır?
- Şagirdlər sualları cavablandırırlar. Sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqini nəyinsə rəmzinə necə çevirmək olar?

2. Tədqiqatın aparılması

Şagirdlər qruplara bölünür.

Tək qruplara üzərində Azərbaycan Respublikasının Dövlət himinin sözləri və Azərbaycan Respublikasının Dövlət gerbinin təsviri, cüt qruplara isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət himinin sözləri və Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağının təsviri olan iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: Rəmzləri müqayisə edin, onların fərqli və oxşar cəhətlərini tapmaq

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Himnin mənası və «dövlət rəmzləri» anlayışları təkrarlanır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Hər hansı bir hadisəni təmsil etməklə musiqi rəmzi xarakter daşıya bilir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Oqtay Rəcəbova, sözləri Əjdər Ağayevə məxsus olan «İkincilərik biz» mahnısı öyrədilir.

Tapşırıq: «Mahnını nəyin rəmzi kimi qəbul etmək olar» sualına münasibət bildirmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «musiqini nəyinsə rəmzinə necə çevirmək olar» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı əsərlərin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

1-ci mövzu

Musiqi repertuarı:

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT HİMNİ

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

Maestoso

A-zer-bay-can! A-zer-bay-can! Ey qəh-rə-man öv-la-dın şan-li Və-te-ni!
 Sen-dən öt-rü can ver-me-ye cüml-e ha-zı-rız! Sen-dən öt-rü qan tök-mə-ye
 cüml-e qa-di-rız! Üç-rəng-ti bay-ra-ğın-la mə-sud ya-şal Üç-rəng-li bay-ra-ğın-la
 mə-sud ya-şal Min-lər-lə can qur-ban ol-du! Si-nən hər-be mey-dan ol-du!
 Hü-qu-qun-danke-çənes-gər, he-re bir qəh-rə-manol-du! Sən o-la-san gü-lüs-tan,
 Sə-ne hər an can qur-ban! Sə-ne min bir mə-həb-bət Si-nəm-də tut-muş mə-kan!
 Na-mu-su-nu hifz et-me-ye, Bay-ra-ğı-ni yük-selt-mə-ye Cüm-le gənc-lər
 müş-taq-dir! Şan-li Və-tən! Şan-li Və-tən! A-zer-bay-can!
 A-zer-bay-can! A-zer-bay-can! A-zer-bay-can!

İKİNCİLƏRİK BİZ

*Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Əjdər Ağayevindir.*

Marş tempində

Ge-niş o-ta-ğı-muz var. Təp-tə-zə-dir paxta-muz. // İ-kin-ci-lə-
Mü-el-li-mi hə-vəs-lə DİN-lə-yi-rik ba-mı-muz.

tik biz. // tik biz

2-ci mövzu

Göydən üç alma düşdü

«ÜÇ ALMANIN SİRİRİ» «Ağ alma» – mahni janrı

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.1; 2.1.1; 3.3.1.

İNTEQRASIYA: A.d.: 1.1.2.; H.b. 2.1.1.; T.i.2.2.2.

MƏQSƏD: Mahnının xarakter və ritm müxtəlifliyini göstərir, onun əhvali-ruhiyyəsini duyur.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, rəsm assosiasiyası.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Nərgiz Nadirin «Üç almanın sırrı» nağılinin I hissəsi oxunur.

«Biri var idi, biri yox idi, sehrli bir ölkə var idi. Bu ölkənin hökmdarının bağında möcüzəli bir ağac — Musiqi ağacı bitmişdi. Musiqi ağacı bütün dünyaya sevinc, xoşbəxtlik gətirən ağac idi. Ağacda ağ, sarı və qırmızı rəngdə cəmi üç alma var idi. Almalar da sehrli idi: ağ alma —mahnıları, sarı alma —rəqsləri, qırmızı alma isə marşları yaradırdı.

Qonşu ölkənin padşahı musiqini sevmirdi və onun səslənməsinin qəti əleyhinə idi. O öz nökərinə əmr etdi ki, sehrli almaları ona gətirsin. Nökər sehrli bağ'a girdi, almaları uğurlayıb öz padşahına gətirdi. Həmin vaxtdan dünyada musiqi səslənmədi.

Sehrli ölkənin hökmdarı almaları tapmağı əmr etdi. Günlər ötdü, aylar keçdi. Çok axtarışdan sonra almaların yeri tapıldı.

Hökmdar qonşu ölkənin padşahına elçilər göndərdi ki, sehrli almaları geri qaytarsın. Bir müddət keçəndən sonra padşah almaları qaytarmağa razılıq verdi. Lakin onun bir neçə şərti var idi.

Birincisi, almaların hamısını birləfəyə geri qaytarmayacaq.

İkincisi, hər almanı qaytarmaq üçün müəyyən suallara cavab vermək lazım gələcək.

Əks halda, almalar geri qaytarılmayacaq və dünyada musiqi heç vaxt səslənməyəcək.

Beləliklə, padşah bu suallara cavab gözləyirdi:

1. Mahnı nədir?

2. Hansı xarakterli mahnıları tanıyırsınız?

3. Mahnılar insanlara nə üçün lazımdır?»

Nağılda səslənən suallarla sinfə müraciət olunur.

Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər. Sonra tədqiqat sualı qoyulur.

TƏDQİQAT SUALI:

— Mahnılar insanlara nə üçün lazımdır?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. «İş başına» Azərbaycan xalq mahnısı səsləndirilir.

Tapşırıq: «İş başına» mahnısının məzmununu müəyyənləşdirmək və fikirləri iş vərəqində qeyd etmək.

3. İnfomasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Mahnıda musiqi ilə mətn arasındaki əlaqə araşdırılır.

4. Nəticə və ümumiləşdirmə

Mahnı insanın keçirdiyi hisləri nəğmə ilə ifadə etmək üçün yaranmışdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Süleyman Ələsgərova, sözləri Hikmət Ziyaya məxsus olan «Vətənim» mahnısı öyrədirilir. Hər qrupa iş vərəqi və rəngli flomaster paylanır.

Tapşırıq: Mahnıda ifadə olunan hisləri rəsmidə təsvir etmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «mahnılar bizə nə üçün lazımdır» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı əsərlərin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:**VƏTƏNİM**

*Musiqisi Süleyman Ələsgərovun,
sözləri Hikmət Ziyanındır.*

Marş tempində

1. Nə - şı - rin - dir Və - tə - nim, Sə - fa - sun - dan doy - mu - ram. Gü - nə - şin - dən, su - yun - dan,
 Ha - va - sun - dan doy - mu - ram. 2. *Nəqarət* doy - mu - ram. Da - ha qə - şəng ol, çi - çək - lən, bi - zim ə - ziz,
 gö - zəl Və - tən!
 Gö - zəl Və - tən!

İŞ BAŞINA

Azərbaycan xalq mahnısı

İşləyəni Üzeyir Hacıbəylidir.

Moderato

«AĞ ALMA» – MAHNI JANRI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2.; 2.1.2.; 3.3.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 2.2.4.; H.b. 2.1.2.

MƏQSƏD: Mahni janrının növləri və ifadə vasitələrinin rəngarəngliyini mənimsəyir;

Müxtəlif xarakterli mahnilara emosional münasibət göstərir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün musiqisi Süleyman Ələsgərova, sözləri Hikmət Ziyaya məxsus olan «Vətənim» mahnısı ifa olunur.

– Uşaqlar, mahnıda nədən danışılır?

– Musiqinin xarakteri necədir?

Suallara mümkün cavablar alındıqdan sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQİQAT SUALI:

– Mahnıda musiqi ilə mətnin arasında uyğunluq olmalıdır mı?

2. Tədqiqatın aparılması

Şagirdlər qruplara bölünürler.

Tək qruplara «stakkato», cüt qruplara «leqato» üslubunda «Vətənim» mahnısı ifa etdirilir.

Tapşırıq: Oxunuş üslubuna görə mahnının dəyişilmiş xarakterinə münasibət bildirmək.

3. İnfərmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Mahnı janrında məzmun və xarakterin əlaqəsi müəyyənləşdirilir. İfadə vasitələri təkrarlanır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Mahnı janrında yazılan əsərlərin xarakteri onun məzmunundan asılıdır. Məzmun dəyişərsə, mahnının xarakteri də dəyişir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Qəmbər Hüseynliyə, sözləri Tofiq Mütəllibova məxsus olan «Cüçələrim» mahnısı ifa olunur.

Tapşırıq: 1. Tək qruplara «dinc cüçələr»in, cüt qruplara isə «nadinc cüçələr»in xarakterini mahnının ifasında göstərmək tapşırılır.

3-cü mövzu

2. İfada yaranan dəyişikliklər haqqında şərhlər vermək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «mahnıda musiqi ilə mətnin arasında uyğunluq olmalıdır» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırırdıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

CÜCƏLƏRİM

*Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin,
sözləri Tofiq Mütəllibovundur.*

Allegretto

Cip, cip cü-cə-lə - rim cip, cip, cip cü-cə-lə - rim, Mə-nimqə - şəng
cü - cə - lə - rim Tü - kü i - pək cü - cə lə - rim Göz - lə - yi - rəm
tez gə - li - niz göy çə - mən - də din - cə - li - niz Ay mə - nim
cü - cə - lə - rim, ay mə - nim cü - cə - lə - rim, ay mə - nim
cü - cə - lə - rim, ay mə - nim, cü - cə - lə - rim, Xor f Son üçün
mə - nim qə - şəng cü - cə - lə - rim, cip, cip, cip!

«ÜÇ ALMANIN SİRİ»

«Sarı alma» – rəqs janrı

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2.; 2.1.3.; 3.3.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.1.; H.b.1.3.2.; F.t. 4.1.2.

MƏQSƏD: Azərbaycan xalq rəqslərinin xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirir və onların emosional məzmununu təyin edir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, modelləşdirmə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Nərgiz Nadirin «Üç almanın sırrı» nağılıının II hissəsi oxunur. «Suallarına cavab aldıqdan sonra padşah təkcə ağ almanı qaytarmışdı. Bir müddət keçəndən sonra sehrli ölkənin hökmdarı sarı almani qaytarmaq üçün elçilərini padşahın yanına göndərdi. Bu almanın da qaytarılması üçün padşah eyni şərtləri irəli sürdü: suallarına düzgün cavab versəniz, sarı almani qaytaracağam.

1. Rəqs nədir?
  2. Hansı rəqsləri bilirsiniz?
  3. Rəqs musiqisi insanlara nə üçün lazımdır?»
- Nağılda səslənən suallarla sinfə müraciət edilir.
Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Rəqs musiqisi insanlara nə üçün lazımdır?

2. Tədqiqatın aparılması

Şagirdlər qruplara bölünür. Hər qrupa iş vərəqi paylanır. «Köçəri» Azərbaycan xalq rəqsi səsləndirilir.

Tapşırıq: 1. Rəqsin xarakteri haqqında iş vərəqində 2-3 cümlə ilə yazmaq.

2. Rəqsin təkrar səslənməsində rəqs hərəkətləri etmək.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Musiqi ifadə vasitələri təkrarlanır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Rəqslər insanın keçirdiyi hislərin rəqsvarı musiqi hərəkətləri ilə ifadəsi üçün yaranmışdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Midhəd Əhmədova, sözləri Cahangir Məmmədova məxsus olan «Ayı» mahnısı öyrədilir.

Tapşırıq: Rəqs elementlərindən istifadə edərək «Ayı» mahnısını səhnələşdirmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «rəqs musiqisi insanlara nə üçün lazımdır» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı əsərlərin nümunəsində araşdırırdıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

AYI

*Musiqisi Midhəd Əhmədovun,
sözləri Cahangir Məmmədovundur.*

Allegretto

KÖCƏRİ

Azərbaycan xalq rəqsi

Orta sürətlə

I hissə

II hissə

5-ci mövzu

«SARI ALMA» – RƏQS JANRI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2.; 2.1.1.; 3.3.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.1.2.; H.b. 3.1.1.; F.t. 4.1.2.

MƏQSƏD: Rəqs janrının müxtəlif növlərini fərqləndirir və onların emosional məzmununu bürüzə verir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, Venn diaqramı, hərəkət assosiasiyyası

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Köçəri» və «Turacı» Azərbaycan xalq rəqsləri səsləndirilir və bu zaman uşaqlar həmin rəqslərin ritm və xarakterinə uyğun hərəkət edirlər. Sonra sinfə suallarla müraciət edilir:

- Uşaqlar, «Köçəri» rəqsinin xarakteri necə idi?
- Bəs «Turacı» rəqsinin xarakteri necə idi?

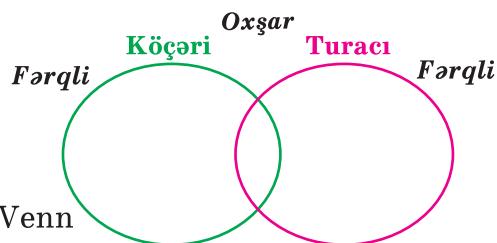
Şagirdlər sualları cavablandırırlar.

TƏDQİQAT SUALI:

Rəqslər niyə müxtəlif olur?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa üzərində Venn diaqramı çəkilmiş iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: «Köçəri» və «Turacı» Azərbaycan xalq rəqslərinin fərqli və oxşar cəhətlərini müəyyənləşdirmək.

3. İnformasiyanın mübadiləsi və müzakirəsi

Rəqslərin müxtəlifliyi, onların məzmunu, ifadə vasitələri anlayışları dəqiqləşdirilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Rəqslərin müxtəlifliyi onların məzmunundan asılıdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Rəşid Şəfəqə, sözləri Əjdər Ağayevə məxsus olan «Payız» mahnısı öyrədilir.

Tapşırıq: «Payız» mahnısının məzmununa uyğun rəqsvari hərəkətlər etmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «rəqslər niyə müxtəlif olur» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

PAYIZ

*Musiqisi Rəşid Şəfəqin,
sözləri Əjdər Ağayevinindir.*

Moderato

Bu-lud göy-də ço-xal-di, Se-rin-ləş-di ha-va-lar.
 Se-rin-ləş-di ha-va-lar. Quş-lar köç-dü,
 boş qal-di. Bu-daq-lar-da yu-və-lar.
 Ol-du məh-sul bay-ra-mi.

TURACI

Azərbaycan xalq rəqsi

Mülayim

6-cı mövzu

«ÜÇ ALMANIN SİRƏTİ» «Qırmızı alma» – marş janrı

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2.; 2.1.1.; 3.1.2.; 3.3.2.

İNTEQRASIYA: A.d.1.1.2.; H.b. 2.1.1.; T.i. 2.2.2.; F.t. 4.1.2.

MƏQSƏD: Marşın xarakter və ritm müxtəlifliyini göstərir;
Marşların əhvali-ruhiyyəsini duyur.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyyası.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Nərgiz Nadirin «Üç almanın sırrı» nağılinin III hissəsi oxunur.

«Rəqs haqqında suallarına cavab aldıqdan sonra padşah sarı almanı geri qaytarmışdı.

Bir müddət də keçdi. Sehrli ölkənin hökmdarı qırmızı almani qaytarmaq üçün elçilərini üçüncü dəfə padşahın hüzuruna göndərdi. Eyni şərtlər yenə də səsləndi: suallarımı cavab versəniz, qırmızı almani da sehrli bağ'a qaytaracağam.

1. Marş nədir?

2. Marşın hansı növlərini bilirsiniz?

3. Marş musiqisi insanlara nə üçün lazımdır?»

Nağılda səslənən suallarla sinfə müraciət edilir. Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Marş musiqisi insanlara nə üçün lazımdır?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Asəf Zeynallının «Uşaq süitası» fortepiano silsiləsindən «Kuklaların yürüşü» pyesi səsləndirilir və bəstəkar haqqında qısa məlumat verilir. Qruplara iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: Pyesi təkrar dinləyib, onun xarakter və məzmununa uyğun şəkil çəkmək və çəkilən şəkillərə şifahi şərh vermək.

3. İformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Marş musiqisinin xarakteri və ifadə vasitələri haqqında danışılır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Marşlar insanları birgə irəliləməyə səfərbər etmək üçün lazımdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Asya Sultanovaya, sözləri Teymur Elçinə aid olan «Tut məni, tut!» mahnısı öyrədilir.

6-ci mövzu

Tapşırıq: 1) Mahnını marş kimi addımlayaraq ifa etmək. 2) Musiqinin xarakterində yaranan dəyişikliklər haqqında fikir söyləmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «marş musiqisi insanlara nə üçün lazımdır» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq? Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırırdıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimlərdir?

Musiqi repertuarı:

TUT MƏNİ, TUT!

*Musiqisi Asya Sultanovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.*

Allegretto

Giz - lə - ni - rəm gö - zü - nü yum. Giz - lə - ni - rəm, gö - zü - nü yum.
Ye - ri - mi tap, da - lim - ca cum. Ye - ri - mi tap. da - lim - ca cum.
Tut mə - ni, Tut mə - ni! // - ni!

Son üçün

KUKLALARIN YÜRÜŞÜ

Asəf Zeynallının «Uşaq süitasi» fortepiano silsiləsindən

Cəld

7-ci mövzu

«QIRMIZI ALMA» – MARŞ JANRI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1.; 2.1.3; 3.2.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.4.; H.b. 1.3.1.; F.t. 2.1.1.

MƏQSƏD: Marş janrının növlərini fərqləndirir;
Onların emosional məzmununu dəyərləndirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, Venn diaqramı.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Səttar Zərdablıya məxsus olan «İdman» mahnısı öyrədilir. Suallarla sinfə müraciət edilir:

- «İdman» mahnısının xarakteri necədir?
- İdman marşlarından başqa hansı marşları bilirsiniz?
Şagirdlər sualları cavablandırırlar.

TƏDQİQAT SUALI:

Niyə marşlar bir-birindən fərqlənir?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür.

Tapşırıq: Tək qruplara «İdman» mahnısını fillər üçün, cüt qruplara isə pişiklər üçün «yazılmış» mahnı kimi ifa etmək və ritmik hərəkətlərə canlandırmaq.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Marşda müxtəlif xarakterlərin əks olunması dəqiqləşdirilir.

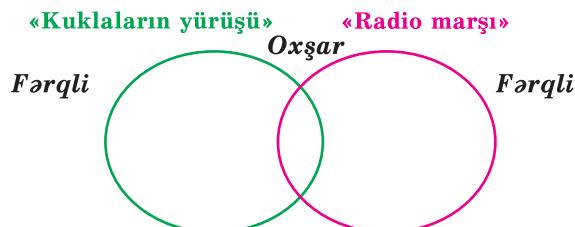
4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Marşlar məzmununa görə müxtəlif olur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Asəf Zeynallının «Kuklaların yürüşü» və Müslüm Maqomayevin «Radio marşı» səsləndirilir. Müslüm Maqomayev haqqında qısa məlumat verilir. Həmin pyeslərin məzmunu açıqlanır və əsərlər təkrar səsləndirilir.

Tapşırıq: Dinlənən pyeslərin xarakteri haqqında aşağıdakı cədvəli doldurmaq (Venn diaqramı)

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «niyə marşlar bir-birindən fərqlənir» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

İDMAN

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Səttar Zərdablinindir.*

Mars

Kim se-vir-sə, id-ma-nı bir, i - ki, üç, dörd, pol-ad-dan o - lar ca-nı, bir, i - ki
 1. 2.
 üç, dörd Bir, i - ki, üç, dörd, dörd

RADİO MARŞI

Musiqisi Müslüm Maqomayevindir.

Mars tempində

MUSİQİDƏ MAHNI, RƏQS VƏ MARŞ ÇƏLƏNGİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3.; 2.1.3.; 3.2.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.1.; H.b. 2.1.1.

MƏQSƏD: Mahni, rəqs və marş janrlarını ayırdı edir, həmin janrların bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqəsini musiqinin emosional məzmununu fərqləndirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, konseptual cədvəl, modelləşdirmə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün musiqisi Qəmbər Hüseynliyə, sözləri Tofiq Mütəllibova məxsus olan «Cüçələrim» mahnısı səsləndirilir. Sonra sinfə suallarla müraciət olunur:

- Bu musiqi əsəri hansı janrdadır?
  - Şagirdlərə mahnının bir də dinləmək və onun ritmini tutmaq təklif edilir:
  - Belə ritmli musiqini daha hansı janra aid etmək olar?
  - Bu musiqinin sədaları altında daha nə etmək olar?
- Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Niyə bir əsərdə müxtəlif janrlardan istifadə olunur?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. «Çal-oyna» Azərbaycan xalq mahnısı səsləndirilir. Mahnının iki hissədən ibarət olduğu müəyyənləşdirilir. Hər qrupa üzərində cədvəl olan iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: Cədvəli doldurmaq.

Hissə	Meyar	Məzmun	Xarakter
I			
II			

3. İnfomasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Musiqi əsərinin hansı janrda olduğu araşdırılır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqi əsərinin janrı onun məzmun və xarakterindən asılıdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Cahangir Cahangirova, sözləri Mirmehdi Seyidzadəyə məxsus olan «Mahnı və rəqs» mahnısı öyrədirilir.

Tapşırıq:

- 1) Mahnının ritmini zərb alətlərində tutmaq;
- 2) Mahnını səhnələşdirmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «niyə bir əsərdə müxtəlif janrlardan istifadə olunur» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

MAHNI VƏ RƏQS

*Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadənindir.*

Allegretto

Öl-kə-mi-zin bi-zik bəx-ti - yar nəs - li, oy-na-ma- ğa
hə-vəs - li hə-vəs - li. Ay u-şaq - lar gə-lin ve - rək
el - e - lə, oy - na - yaq biz, bax be - lə, be - lə!

ÇAL-OYNA

Azərbaycan xalq mahnısı

Moderato

Dost ba - ğın - da a -çı- lib_ gül - lər_ sa - ri - lib_ gül - lə - ro_
sa - ri bü - bü - lər. Meh - ri - ba - nim meh - ri - ban Dur oy - na, çal oy - na!
Qə - şəng oğ - lan qə - şəng qız çal oy - na! Gö - zəl oğ - lan gö - zəl qız çal oy - na!

MUSİQİDƏ MAHNI, RƏQS VƏ MARŞ ÇƏLƏNGİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2.; 1.2.1.; 2.1.3.; 3.2.3.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.1.2.; H.b. 3.1.1.; T.i. 1.1.2.

MƏQSƏD: Mahni, rəqs, marş janrlarını və musiqinin emosional məzmununu fərqləndirir, həmin janrların bir-biri ilə əlaqəli olduğunu göstərir.

İŞ ÜSULU: Diskussiya, rəsm assosiasiyyası.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün lövhədən «Bayram şənliyi» mövzusunda şəkil asılır və «Brilyant» Azərbaycan xalq rəqsi səsləndirilir.

Suallarla sinfə müraciət edilir:

- Bayramlarda necə musiqi səslənir?
- Onları hansı janra aid etmək olar?

Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Müxtəlif janrlı musiqidən nə üçün istifadə edilir?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa üzərində müəyyən bir bayramın təsviri və cədvəl olan iş vərəqləri paylanır:

I və II qruplara — «Tətildə»,

III və IV qruplara — «Ad günü»,

V və VI qruplara — «Novruz bayramı»

Tapşırıq: Verilmiş mövzuya aid mahni, rəqs, marş janrlarında olan musiqi əsərlərini yada salmaq və cədvəldə qeyd etmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Qrupların təqdim etdiyi musiqi əsərlərinin bir parçası ifa olunur.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Həyatı əks etdirən musiqi janrları bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədədir. «Üç almanın sırrı» nağılıının son hissəsi səsləndirilir.

«Nəhayət, sehrli almaların üçü də musiqi ağacının üzərinə qaytarıldı. Dünyada səslənən musiqinin rəngarəngliyi, möcüzəli çalarları geri qaytarıldı. Bu zaman üç sehrli alma musiqi ağacının ətrafında fırlanmağa başladı. Almalar getdikcə daha sürətlə fırlanırdı və axırda onları bir-birindən ayırmadı.

Bayramı təsvir edən şəkil	Janr	Əsərin adı
	Mahni	
	Rəqs	
	Marş	

9-cu mövzu

Beləliklə, musiqi ağacı sehrlı almaların möcüzəsini geri qaytardı. Sehrlı almalar musiqi janrlarını bir-birinə qovuşdurdu və dünyada yeni janrlar, gözəl əsərlər yarandı. Musiqi ağacı yenə bütün dünyaya sevinc, xoşbəxtlik gətirdi».

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Cahangir Cahangirova, sözləri Mirmehdi Seyidzadəyə məxsus olan «Mahnı-rəqs» mahnısı rəqs elementləri əlavə etməklə təkrarlanır. Mahnının ritmi əl calmaqla tutulur.

Tapşırıq: Mahnını zərb musiqi alətlərində müşayiət yaratmaqla ifa etmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «Müxtəlif janrlı musiqidən nə üçün istifadə edirik» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıdık? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

BRİLYANT

Azərbaycan xalq rəqsi

Allegretto

10-cu mövzu

MÜRƏKKƏB JANRLAR

MAHNI VƏ OPERA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1.; 2.1.1.; 3.1.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.4.; H.b. 3.1.1.

MƏQSƏD: Mahni ilə operanı fərqləndirir; operanın məzmununa münasibət bildirir.

İŞ ÜSULU: beyin həmləsi, diskussiya, modelləşdirmə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sinfə «Tıq-tıq xanımın nağılı» xatırladılır. Bəstəkar Oqtay Rəcəbovun «Tıq-tıq xanım» operasından «Tıq-tıq xanımın mahnısı» səsləndirilir. Sonra sinfə müraciətlə sual verilir:

- Dinlədiyiniz musiqi parçası bütün nağılı əks etdirə bildimi?
- Şagirdlər suala müxtəlif cavablar verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

- Bir kiçik musiqi parçasında bütöv nağılı əks etdirmək olarmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa «Tıq-tıq xanım» nağılından bir parça yazılmış mətn və nağılda baş verən hadisələri əks etdirən bir neçə şəkil paylanır.

Tapşırıq: «Tıq-tıq xanımın mahnısı»nı dinləyib, musiqiyə uyğun şəkilləri seçmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Nağıldan verilmiş parçalar oxunur və ona uyğun şəkillər nümayiş etdirilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Opera mürəkkəb musiqili səhnə əsəridir. Onun məzmununu əks etdirmək üçün bir neçə musiqi nömrəsi olmalıdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Midhəd Əhmədova, sözləri Mirmehdi Seyidzadəyə məxsus olan «Təmizlik» mahnısı öyrədilir.

Tapşırıq: Mahnını ifa etmək və məzmununu səhnələşdirmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «bir kiçik musiqi parçasında bütöv nağılı əks etdirmək olarmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

TƏMİZLİK

Moderato*Musiqisi Midhəd Əhmədovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadənindir.*

*Yol - da - şı - na bir u - şaq Söy - lö - di: Güz -
-gü - yə bax! Kir - li - dir ya - naq - la - rin,
əl - lə - rin, bar - maq - la - rin. Al, bu sa - bun,
bu da su, Əl - ü - zü - nü tə - mis yu Kir tut - ma - sin
də - ri - ni, Tə - mis - lə diş - lə - ri - ni
U - şaq e - şit - di bu - nu Yu - yun - du
Tez gö - tür - dü sa - bu - nu*

tə - mis tə - mis ol - du kir - siz lə - ke - siz

TIQ-TIQ XANIMIN MAHNISI

*Oqtay Rəcəbovun «Tıq-Tıq xanım» operasından***Allegretto**

*Ta - rap - tu - rup at - li - lar, At - la - ri qa - nad - li - lar
Xan e - vi - ne ge - der - siz, Si - çan bə - ye de - yer - siz,
Sa - çi u - zun Su - ray xa - nim, Bo - yu u - zun Bu - ray xa - nim
Dü - şüb - dü su cu - xu - ru - na, Tez ö - zü - nü
ye - tir o - na.*

MAHNI VƏ SİMFONİYA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.1.; 2.1.1.; 3.2.3.

İNTEGRASIYA: A.d. 2.2.4.; H.b. 3.2.1.

MƏQSƏD: Mahni və simfoniyani əlaqələndirir; simfoniyanın məzmu-nuna münasibət bildirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, açar sözlər, esse, modelləşdirmə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

«Təmizlik» mahnısı ifa edilir. Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sinfə suallarla müraciət edilir:

- Keçən dərsimizdə hansı musiqi əssərini dinlədik?
- Bu hansı mürəkkəb musiqili əsər idi?

Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Mahnı digər mürəkkəb quruluşlu əsərlərin yaranmasına təsir edə bilərmi?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa üzərində açar sözlər yazılmış iş vərəqi paylanır. Bəstəkar Lüdviq van Beethovenin IX simfoniyasının finalından bir parça səsləndirilir.

Tapşırıq: Açar sözlərin köməyilə dinlənən musiqi əsərinin xarakteri haqqında 3-4 cümlə ilə fikir bildirmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Simfoniya haqqında anlayış dəqiqləşdirilir və simfoniyaya aid terminlər açıqlanır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Mahnı simfoniyanın yaranmasına təsir edir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Hər qrupa sadə musiqi aləti paylanılır:

I qrupa — metallofon,

II qrupa — şax-şax,

III qrupa — tütək,

IV qrupa — ksilosofon.

Tapşırıq: Verilmiş musiqi alətlərində müşayiət yaradaraq «Təmizlik» mahnısını xorla oxumaq.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «mahnı mürəkkəb quruluşlu əsərlərin yaranmasına təsir edə bilərmi» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

FİNAL

*Lüdviq van Beethovenin
IX simfoniyasından bir parça*

Allegro assai

The musical score consists of four staves of music for a single instrument. The key signature is A major (two sharps). The tempo is Allegro assai. The dynamics start with *p* (piano), followed by *cresc.*, then *p* again. The score includes various musical markings such as slurs, grace notes, and dynamic changes.

RƏQS VƏ BALET

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2.; 2.1.3.; 3.3.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.4.; H.b. 1.3.2.

MƏQSƏD: Rəqs ilə baleti əlaqələndirir; baletin mahiyyətinə münasibət bildirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, rəsm assosiasiyası, esse.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sinfə suallarla müraciət edilir.

- Əsas musiqi janrları hansılardır?
- Mahnilar hansı mürəkkəb əsərlərdə istifadə olunur?
- Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

- Rəqs də mahnı kimi mürəkkəb əsərlərin yaranmasına təsir göstərə bilərmi?

2. Tədqiqatın aparılması

Bəstəkar Qara Qarayevin «Yeddi gözəl» baletinin II pərdəsindən «Vals» səsləndirilir. (Əsərin adı müzakirə zamanı açıqlanır.)

Sinif qruplara bölünürlər. Hər qrupa üzərində şəkillər olan iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: Səslənən musiqiyə uyğun şəkil seçmək və seçimi əsaslandırmaq.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

«Vals» təkrar səsləndirilir. Onun adı açıqlanır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Rəqs baletin yaranmasına təsir edir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Oqtay Zülfüqarov, sözləri Teymur Elçinə məxsus olan «Tapın görək» mahnısı öyrədilir.

Tapşırıq: «Tapın görək» mahnısındaki tapmacalara uyğun 2 misralı yeni tapmaca qurmaq:

I qrup — kirpi haqqında	IV qrup — arı haqqında
II qrup — qar haqqında	V qrup — payız haqqında
III qrup — qarpız haqqında	VI qrup — oyuncaq haqqında

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «rəqs də mahnı kimi mürəkkəb əsərlərin yaranmasına təsir edirmi» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı əsərlərin nümunəsində araşdırıldığını?
- Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

TAPIN GÖRƏK

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.*

Tez, oynaq

f Bir qu - tum var mə - nim, hər gün, hər sə - hər, hər qu - ran - da
o - nu ça - lar, dil - lə - nər
Ta - pin gö - rək, nə - dir, nə - dir bu, u - şaq - lar? Tap - di - niz?

VALS

Qara Qarayevin "Yeddi gözəl" baletindən

Tempo di valse
f brillante
sub. perez.
a tempo
pizz.
ff

RƏQS VƏ INSTRUMENTAL MUSIQİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.1.; 2.1.2.; 3.2.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.1.; H.b. 2.1.2.

MƏQSƏD: İnstrumental musiqini rəqs ilə əlaqələndirir; musiqinin emosional məzmununu duyur.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, modelləşdirmə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Asəf Zeynallının «Uşaq süitası»ndan «Rəqs» pyesi səsləndirilir. Sinfə müraciətlə sual verilir:

- Bu musiqi əsəri hansı janra aiddir?
  - Bu musiqi səslənəndə rəqs etmək olarmı?
- Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Hər rəqs xarakterli musiqi ilə rəqs etmək olarmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. «Rəqs» pyesi təkrar səsləndirilir.

Tapşırıq: Musiqi səsləndikcə rəqs etmək və rəqs hərəkətləri haqqında fikir söyləmək.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Rəqs janrinin xüsusiyyətləri dəqiqləşdirilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Rəqs janrı instrumental musiqidə də istifadə oluna bilər.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Qəmbər Hüseynliyə, sözləri Abdulla Şaiqə məxsus olan «Tapmaca mahnisı» öyrədilir. Hər qrupa sadə musiqi alətləri paylanır.

Tapşırıq: Verilmiş musiqi alətlərində mahnının xarakterinə uyğun müşayiət yaratmaq.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün «hər rəqs xarakterli musiqi ilə rəqs etmək olarmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldığ? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

TAPMACA MAHNISI

*Musiqisi Qəmbər Hüseynlinin,
sözləri Abdulla Şaiqindir.*

Allegro-energico

The musical score consists of three staves of music in G major (two sharps) and common time. The vocal line starts with "Sə-hər çə-gın-da gi-las ba-ğın-da". The lyrics continue with "u-çar-di bir quş, e-dər-di: "cik-cik!"", followed by "Ta-pin gö-rək nə e-dər-di: "cik-cik!"". The piano accompaniment provides harmonic support throughout the piece.

RƏQS

Asəf Zeynallının «Uşaq süitası» fortepiano silsiləsindən

Vivace

The musical score consists of five staves of piano music in G major (two sharps) and common time. The piece begins with a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. It features various melodic lines and harmonic progressions typical of a children's suite.

MARŞ VƏ OPERETTA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.1.; 2.1.1.; 3.1.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.3.; H.b. 1.4.2.

MƏQSƏD: Janrları müqayisə edir və musiqi alətlərində çalmaq vərdişlərinə yiyələnir; musiqi əsərinin emosional məzmununu onun mövzusu ilə əlaqləndirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sinfə suallarla müraciət edilir:

- Uşaqlar, qarşidan hansı bayram gəlir?
- Yeni ildə bizi təbrik etmək üçün kim gəlir?

Şagirdlər suallara cavab verirlər.

— Gəlin bir yerdə Saxta babanı çağırıaq. «Saxta baba, saxtacan, hardasan bu vaxtacan?» Uşaqlar, yəqin Saxta baba bizdən mahnı hədiyyəsi gözləyir. Ona görə də gəlin musiqisi Səid Rüstəmova, sözləri Mirmehdi Seyidzadəyə məxsus olan «Saxta baba» mahnısını öyrənək.

Mahnı öyrədildikdən sonra lövhədən «Saxta baba»nın təsviri asılır.

— Uşaqlar, öyrəndiyimiz mahnıda hərəkət bildirən sözlər (məsələn, «keçdi», «gəldi», «söylədik» və s.) hansılardır?

Şagirdlər həmin sözləri söylədikcə sözlər lövhədə yazılır. Sonra sinfə müraciətlə sual olunur:

- Bu sözləri hansı musiqi janrının xarakterinə uyğunlaşdırardınız?

Şagirdlərdən mümkün cavablar alındıqdan sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQİQAT SUALI:

Mahnı və rəqs kimi marş da mürəkkəb əsərlərin yaranmasına təsir göstərə bilərmi?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa müxtəlif xarakterli marşə uyğun təsvirlər olan iş vərəqləri paylanır:

I qrup — oyuncاقların marşı

II qrup — idman marşı

III qrup — təntənəli marş

IV qrup — komik marş

Tapşırıq: Verilmiş şəklə uyğun marşları yada salmaq və seçimi əsaslandırmaq.

3. İnfomasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Marşların müxtəlif xarakterdə olması dəqiqləşdirilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Marşların müxtəlif xarakterli olması onun məzmunundan asılıdır.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Operetta (musiqili komediya) haqqında məlumat verilir. Üzeyir Hacıbəylinin «O olmasın, bu olsun» operettasından «Qoçuların xoru» səsləndirilir.

Tapşırıq: 1) Dirlənən əsərin xarakterini və janrını müəyyənləşdirmək.

2) Həmin musiqi parçasını səhnələşdirmək.

Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «mahnı və rəqs kimi marş da mürəkkəb əsərlərin yaranmasına təsir göstərə bilərmi» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıdız?
- Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

ŞAXTA BABA

*Musiqisi Səid Rüstəmovun,
sözləri Mirmehdi Seyidzadənindir.*

mf Allegretto

The musical score consists of three staves of music for voice and piano. The lyrics are written below the notes. The first two staves begin with 'Keç-di da-niz aş - di dağ gəl-di bi-zə bir - qo-naq Saq-qa-li qar - dan dü - mağ,' followed by 'hey - hey Söy - lə-dik al - qış ba - ba şax - ta ba - ba qış ba - ba'. The third staff continues with 'Ay sa - na al - qış ba - ba şax - ta ba - ba qış ba - ba' and ends with 'ay se - na al - qış ba - ba şax - ta ba - ba qış ba - ba'.

QOÇULARIN XORU

*(Üzeyir Hacıbəylinin «O olmasın, bu olsun»
musiqili komediyasından)*

Tempo di marcia

f

The musical score consists of three staves of music for voice and piano. The lyrics are written below the notes. The first two staves begin with 'Ey, kim - sən or - da aç qa - pi - ni,' followed by 'aç qa - pi - ni gə - lək sə - ni öl - dü - rək.' The third staff continues with 'Piş - to do - lu - dur' and ends with 'ha - zır et - mi - şik, aç qa - pi - ni gə - lib sə - ni öl - dü - rək.'

MARŞ VƏ BALET

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1.; 1.2.1.; 2.1.3.; 3.3.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.1.2.; H.b. 3.1.1.

MƏQSƏD: Musiqi janrlarını fərqləndirir; musiqi alətlərində müşayiət yaradır.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, «şifahi» esse.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Saxta baba» mahnısı ifa etdirilir. Mahnıya əl çalmaqla ritmik müşayiət yaratmaq tapşırılır. Sinfə suallarla müraciət edilir:

- Mahnı hansı janra aiddir?
- Keçən dərsdə marşın yeni əsərlərin yaranmasına təsirini araşdırıq. O hansı mürəkkəb əsər idi?

Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Marş daha hansı mürəkkəb əsərlərdə istifadə oluna bilər?

2. Tədqiqatın aparılması

Pyotr İliç Çaykovskinin «Selkunçik» baletinin I pərdəsindən «Marş» səsləndirilir. (Əsərin adı və janrı müzakirə zamanı açıqlanır).

Tapşırıq: 1) Dinlənən musiqi əsərini adlandırmak.

2) Həmin musiqi əsərini hər hansı bir nağıl qəhrəmanının xarakterinə uyğunlaşdırmaq və şifahi olaraq əsaslaşdırmaq.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

«Selkunçik» baletinin adı və janrı açıqlanır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Bir musiqi əsərində bir necə janrdan istifadə etmək olar. Musiqi əsərinin məzmun və xarakterindən asılı olaraq üç əsas janr başqa mürəkkəb əsərlərin yaranmasına təsir edir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

«Selkunçik» cizgifulmindən bir fraqment nümayiş etdirilir.

Tapşırıq: Filmdə səslənən balet musiqisi haqqında fikir söyləmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «marş» daha hansı mürəkkəb əsərlərdə istifadə oluna bilər» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

- Sualın cavabını hansı əsərlərin nümunəsində araşdırıdık? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

MARŞ*Pyotr İliç Çaykovskinin «Şelkunçik» baletindən**Marş tempində*

The musical score consists of five staves of music for two voices (Soprano and Bass) and piano. The key signature is one sharp (F# major). The time signature varies between common time and 3/4. The vocal parts are mostly eighth-note patterns, while the piano part provides harmonic support with chords and bass lines. The score includes dynamic markings such as *p*, *sf*, *p*, *cresc.*, *f*, and *sf*. The vocal parts are written in soprano and bass clefs, respectively, and the piano part is in common time.

16-cı mövzu

MUSİQİ VƏ OBRAZ

MUSİQİDƏ OBRAZLILIQ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3.; 2.1.1.; 3.3.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 3.1.4.; H.b. 3.2.2.

MƏQSƏD: Müxtəlif obrazların (surətlərin) musiqi nümunələrində təsvirini ayırd edir və onlara emosional münasibət bildirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, esse.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün musiqidə həyat hadisələrinin təsviri mövzusunda diskussiya aparılır. Bu zaman keçmiş dərslərdə öyrədilmiş musiqi nümunələri yada salınır. Sinfə sualla müraciət edilir:

- Uşaqlar, sadaladığınız musiqi əsərlərində hansı hadisələr təsvir olunub?
- O nümunələrdə kimdən və nədən danışılır?

Şagirdlər suallara cavab verirlər. Bundan sonra tədqiqat sualı qoyulur.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqi əsərlərində həyat hadisələrindən başqa daha nəyi təsvir etmək olar?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. «Köhlən atım» mahnısı ifa etdirilir.

Tapşırıq: Mahnında kimdən və nədən danışıldığını 2-3 cümlə ilə yazmaq.

3. İnfərmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

«Köhlən atım» mahnısında uşaq və at obrazlarının təsvir edilməsi qeyd olunur.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqi əsərində həyat hadisəsindən başqa hər hansı konkret bir obrazın təsvirini vermək olar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Mixail Qlinkanın «Ruslan və Lyudmila» operasından «Çernomorun marşı» səsləndirilir (əsərin adı tapşırıq yerinə yetirildikdən sonra elan olunur).

Tapşırıq: Musiqi əsərinin xarakterini müəyyənləşdirib onu adlandırmaq və cavabları əsaslandırmaq.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərsi ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «musiqi əsərində həyat hadisələrindən başqa daha nəyi təsvir etmək olar» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

KÖHLƏN ATIM

*Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri Aslan Aslanovundur.*

Allegrodan asta

mf

Köh - len a - tim, ay a - tim, Bir qoy hə - le boy a - tim,
 Men ge - zə - rəm be - lin - de hey, Şən neğ - me - ler
 di - lim - de. Gel be - ri, köh - len, gel be - ri köh - len,
 Ay sa - ri köh - len, köh - len a - tim. Köh - len a - tim.

ÇERNOMORUN MARŞI

(Mixail Qlinkanın "Ruslan və Lyudmila" operasından)

Marş tempində

ff

p

p

f

MUSIQİ VƏ İNSAN XARAKTERİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2.; 2.1.1.; 3.1.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 2.2.4.; H.b. 3.1.1.; 3.2.1.; 3.4.1.

MƏQSƏD: Müxtəlif hiss və xarakterlərin musiqi nümunələrində təsvirini müəyyənləşdirir; onlara emosional münasibət bildirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, proqnozlaşdırma.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün lövhədən müxtəlif xarakterli uşaqları əks etdirən şəkillər asılır. Sinfə sualla müraciət edilir:

- Gördüyünüz şəkillərdəki uşaqlar haqqında nə deyə bilərsiniz?
- Onların xarakteri necədir?

Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər. Sonra tədqiqat sualı qoyulur.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqidə insan xarakterini göstərmək olarmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa üzərində musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Teymur Elçinə aid olan «Can nənəm» mahnısının mətni yazılmış iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: «Can nənəm» mahnısının musiqisini verilmiş xarakterlərə görə müəyyənləşdirmək:

- 1) komik;   2) qəmgin;   3) həzin;   4) təntənəli.

Seçimi əsaslandırmaq.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

«Can nənəm» mahnısında verilən obrazla öz nənələrinin xarakteri müqayisə olunur.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqi əsərində insan xarakterini göstərmək mümkündür.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Asəf Zeynallıya aid olan «Deyişmə» pyesi səsləndirilir.

Tapşırıq: Musiqidə təsvir olunmuş xarakteri ifadə vasitələrinə görə müəyyənləşdirmək və cavabları əsaslandırmaq.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «musiqidə insan xarakterini göstərmək olarmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıdık. Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

CAN NƏNƏM

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.*

Andantino

Qu - ca - ğın - da, nə - nə, sən lay - lay
 de - din mə - nə sən. Mə - nim meh - ri - ban nə -
 nəm, Ə - ziz nə - nəm, can nə - nəm.

DEYİŞMƏ

*Asəf Zeynallının "Uşaq süitası"
fortepiano silsiləsindən*

Allegretto

The musical score consists of eight staves of piano music in 2/4 time, B-flat major. The first staff starts with a dynamic of *mf*. The subsequent staves show various melodic patterns and harmonic progressions typical of a children's piano suite.

18-ci mövzu

MUSIQİDƏ HƏRƏKƏTİN TƏSVİRİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1.; 1.2.2.; 2.1.2.; 3.3.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.3.; H.b. 4.1.1.

MƏQSƏD: Musiqidə hərəkəti təsvir edən ifadə vasitələrini müəyyənləşdirir; musiqinin emosional məzmununu müvafiq hərəkətlərlə bürüzə verir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, konseptual cədvəl.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün musiqisi Fikrət Əmirova, sözləri Zeynal Cabbarzadəyə məxsus olan «Qatar» mahnısı öyrədilir.

Sinfə suallarla müraciət edilir:

- Uşaqlar, mahnında nədən danışılır?
  - Mahnıdakı qatar nə edir?
  - Musiqidə hərəkəti göstərmək olarmı?
- Şagirdlər sualları cavablandırırlar.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqi əsərində hərəkətin təsvirini vermək üçün nədən istifadə olunur?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa üzərində qatarın təsviri olan iş vərəqləri paylanır.

I və IV qruplar — qatar uzaqdan gələrək yaxınlaşır:

(p → f)

II və V qruplar — qatar getdikcə uzaqlaşır:

(f → p)

III və VI qruplar — uşaq asta yerişlə qatara yaxınlaşır:

(mf, asta)

Tapşırıq: Verilmiş köməkçi işarələrə və təsvirə uyğun olaraq «Qatar» mahnısını ifa etmək.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirə

Ifadə vasitələrinin adları təkrarlanır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Mahni	Meyar	Məzmun	Xarakter	Temp	Dinamik çalarlar
«Qatar»					
«Uşaq və buz»					

Musiqi əsərlərində hərəkətin təsvirini vermək üçün ifadə vasitələrindən istifadə olunur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Asəf Zeynallının «Uşaq və buz» fortepiano pyesi səsləndirilir.

Tapşırıq: Dirlənən musiqi əsərindəki hərəkəti «Qatar» mahnısında təsvir olunmuş hərəkətlə müqayisə etmək və cədvəli doldurmaq.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «musiqi əsərində hərəkətin təsvirini vermək üçün nədən istifadə olunur» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

QATAR

*Musiqisi Fikrət Əmirovun,
sözləri Zeynal Cabbarzadənindir.*

Tez

Qa - tar gə - lir u - zaq-dan tak - tak - tak - tak tak - tak - tak tak - tak - tak
Tə - ləs tə - ləs ay qa - tar yel ki - mi əs ay qa - tar ay qa - tar

UŞAQ VƏ BUZ

Asəf Zeynallının "Uşaq süütası" fortepiano pyesləri silsiləsindən

Moderato

MUSIQİDƏ TƏBİƏTİN TƏSVİRİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1.; 2.1.3.; 3.3.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.3.; H.b. 1.2.2.; T.i. 2.2.2.

MƏQSƏD: Musiqidə təbiət mənzərəsinin təsvirini vermək üçün istifadə edilən ifadə vasitələrini müəyyənləşdirir; təxəyyülü və birgə işləmək bacarığını inkişaf etdirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, rəsm assosiasiyyası.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sinfə suallarla müraciət edilir:

- Uşaqlar, musiqi nə haqqında danışa bilər?
- Bunu necə təyin etmək olar?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar. Bundan sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqidə təbiəti təsvir etmək olarmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Lüdviq van Beethovenin «6-cı simfoniya»nın IV hissəsindən («Göy gurultusu. Tuf an») bir parça səsləndirilir.

Tapşırıq: 1) Səslənən musiqiyə uyğun mənzərə şəkli çəkmək.

2) Çəkilmiş şəklin səslənən musiqi ilə əlaqəsini izah etmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Musiqidə təbiətin təsvirini verən ifadə vasitələri sadalanır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqidə təbiət mənzərələrini müxtəlif ifadə vasitələri ilə göstərmək olar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Yazı lövhəsində «oceanın dibi», «kosmik fəza», «buzlaq» və «düzənlik» mənzərələrinin şəkilləri asılır. «Qatar» mahnısı ifa edilir.

Tapşırıq: 1) «Qatarda olarkən hansı təbiət mənzərələrini seyr etmək mümkündür» sualına cavab vermək;

2) «Qatar» mahnısının bir bəndini şəkillərdəki mənzərəyə uyğun ifa etmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «musiqidə təbiəti təsvir etmək olarmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldığ? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

GÖY GURULTUSU. TUFAN*Lüdviq van Beethovenin «6-ci simfoniya»sinin
IV hissəsindən bir parça*

Allegro

pp

cresc.

p

MUSIQİDƏ ANA OBRAZI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2.; 2.1.1.; 3.3.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 2.1.3.; H.b. 3.2.1.; Tex. 1.3.5.

MƏQSƏD: Musiqi əsərində insan surətinin əks olunması üçün musiqi ifadə vasitələrini təyin edir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, yardımçı əsərlərin yaradılması.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün lövhədən «Uşaq evə gələrək anasını təbrik edir» mövzusunda şəkil asılır.

Sinfə sual verilir:

- Uşaqlar, şəkildə nə təsvir olunub?
  - Bəs siz ananızı necə təbrik edirsiniz?
- Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqi hədiyyə ola bilərmi?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünüür. Hər qrupa musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Hikmət Mahmuda məxsus olan «Anaları təbrik edək» mahnısının sözləri yazılmış iş vərəqləri paylanır. Mahnı müəllim tərəfindən ifa edilir.

Tapşırıq: Mahnının sözləri və musiqisi haqqında fikirləri iş vərəqlərində qeyd etmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

«Anaları təbrik edək» mahnısı öyrədilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqi hədiyyəsi etmək üçün intonasiya və musiqi ifadə vasitələrindən istifadə edilir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Keçilmiş dərslərdə dinlənilən «Köçəri», «Brilyant», «Turacı» rəqslərinin musiqisi səsləndirilir.

Tapşırıq: Verilmiş yardımçı materialdan (rəngli kağız, güllər, qayçı, yapışqan və s.) istifadə edib analar üçün səslənən musiqinin xarakterinə uyğun açıqca düzəltmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «musiqi hədiyyə ola bilərmi» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldığ? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

ANALARI TƏBRİK EDƏK

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Hikmət Mahmudundur.*

Vivace

A-na nur - lu hə - yat ve - rib Mə - nə, sə - nə bu dün - ya

ya Ge - dək dost - lar, çi - çək də - rək, Pay a - pa - raq

Xor *f*

tez a - na - ya! Ge - dək dost - lar, çi - çək də - rək,

Pay a - pa - raq a - na - ya Ge - dək dost - lar, çi - çək də - rək,

1. 2. §

Pay a - pa - raq a - na - ya a - na - ya!

MUSIQİDƏ BAYRAM TƏSVİRİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2.; 2.1.2.; 3.2.3.

İNTEQRASIYA: A.d.1.2.1.; H.b. 3.1.1.

MƏQSƏD: Musiqi əsərində bayram mövzusunun əks olunması üçün musiqi ifadə vasitələrini təyin edir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, modelləşdirmə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sinfə suallarla müraciət edilir:

- Uşaqlar, hansı bayramları tanıyırsınız?
- «Bayram» deyəndə biz nə başa düşürük?
- Novruz bayramına necə hazırlaşırsınız?

Şagirdlər sualları cavablandırırlar. Sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqidə bayramı necə təsvir etmək olar?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. «İnnabı» Azərbaycan xalq rəqsi səsləndirilir.

Tapşırıq: Dirlənən musiqi əsərinin xarakterini müəyyənləşdirmək və musiqinin xarakterinə uyğun rəqs etmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Musiqi ifadə vasitələri təkrarlanır və əsərin xarakteri ilə əlaqələndirilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Bayram musiqisini musiqi ifadə vasitələrinin köməyi ilə təsvir etmək olar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Cahangir Cahangirova, sözləri Zeynal Cabbarzadəyə məxsus olan «Uşaqlar, ay uşaqlar» mahnısı öyrədirilir.

Tapşırıq: Mahnının bənd və nəqəratını ifa etmək:

- cüt qrup — çox ağır tempdə və forte çalarında;
- tək qrup — cəld tempdə və piano çalarında.

1) Mahnının xarakterindəki dəyişikliklər haqqında öz fikirlərinizi iş vərəqlərində qeyd etmək. 2) Mahniya əvvəldən axıradək sadə musiqi alətlərində müşayiət yaratmaq.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «musiqidə bayramı necə təsvir etmək olar» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

UŞAQLAR, AY UŞAQLAR

*Musiqisi Cahangir Cahangirovun,
sözləri Zeynal Cabbarzadənindir.*

Allegretto

Qış get - di, gəl - di ba - har, Ya - şıl - laş - di a - ğac - lar,
 Ça - gi - rır hər yan bi - zi u - şaq - lar, ay u - şaq - lar. Sel - lər daş - di,
 1. 2.
 gül - lər aç - di, Quş - lar uç - du çöl - lər - də. çöl - lər - də.

İNNABI

Azərbaycan xalq rəqsi

Moderato

İşləyəni Tofiq Quliyevdir.

The musical score consists of four systems of music for a single melodic line. The first system starts with a forte dynamic. The subsequent systems show a continuation of the melody with different harmonic progressions and dynamics.

22-ci mövzu

MUSIQİDƏ HEYVANLAR ALƏMİNİN TƏSVİRİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3.; 2.1.2.; 3.2.1.; 3.3.3.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.3.; H.b.1.4.2.

MƏQSƏD: Musiqi əsərində heyvanlar aləminin təsviri üçün musiqi ifadə vasitələrini təyin edir, canlı təbiətə qayğılaş münasibət göstərir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, mahnı assosiasiyası.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün Nikolay Rimski-Korsakovun «Çar Soltan haqqında nağıl» operasından «Mozalanın uçuşu» musiqi nömrəsi səsləndirilir. Sonra sinfə müraciət olunur:

— Siz bu musiqi haqqında nə deyə bilərsiniz? Sizcə, bu musiqidə nə təsvir olunub?

Şagirdlər suallara cavab verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqidə heyvanları təsvir etmək olarmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölündür. Hər qrupa müəyyən bir heyvan və quş təsvir olunan şəkil, I-II siniflərdə keçilən mahnıların adı və sözləri yazılmış iş vərəqləri və sadə musiqi alətləri paylanılır.

I qrup — «Maral»,

II qrup — «Bülbülün nəğməsi»,

III qrup — «Köhlən atım»,

IV qrup — «Cüçələrim».

Tapşırıq: 1) Verilmiş şəkildəki heyvanı və ya quşu təsvir etdirmək üçün musiqi alətini seçmək.

2) Müəllimin köməyi ilə həmin mahnını ifa etmək və musiqi alətlərində müşayiət yaratmaq.

3. İnfərmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Səslənən mahnıların musiqi ifadə vasitələri təyin olunur.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqidə heyvanın təsvirini ifadə vasitələrinin köməyi ilə vermək olar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Teymur Elçinə aid olan «Sərçə» mahnısı öyrədilir.

Tapşırıq: 1) Mahnının musiqisinin onun sözləri ilə əlaqəsini müəyyənləşdirmək və cavabları əsaslandırmaq. 2) Mahnıya uyğun ritmik hərkətlər etmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «musiqidə heyvanları təsvir etmək olarmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

SƏRÇƏ

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Teymur Elçinindir.*

The musical score consists of five staves of music for voice and piano. The lyrics are written below each staff. The piano part includes dynamic markings like 'dim.' and 'Qurtarmalı üçün' (for cutting). The vocal line features various melodic patterns and rhythms.

Sə - hər - sə - hər bağ - ca - da
 Bir sər - çə dən ye - yir - di, Hər-dən ba-xıb ü - zü - mə
 Cik-cik, cik-cik e - dir - di. O ye - di, doy-du, qaç - di
 Baş o ba - la - ca sər - cə
 Bir-dən it - di gö - züm - dən, Ha - ra get-di gö - züm - dən?
 Ha - ra get - di gö - züm - dən? U - çub get - di u - za - ğa.

MOZALANIN UÇUŞU

Rimski-Korsakovun "Çar Soltan haqqında nağıl" operasından

The musical score consists of four staves of music for orchestra. The first staff shows a piano dynamic with a tempo of Vivace (♩=144). The subsequent staves show various instrumental parts, likely strings and woodwinds, playing eighth-note patterns. The score is highly rhythmic and energetic.

23-cü mövzu

M U S İ Q İ D İ L İ

MUSIQİDƏ TARİXİ HADİSƏLƏRİN TƏSVİRİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3.; 2.1.3.; 3.3.3.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.4.; H.b. 3.4.1.; T.i. 2.2.2.

MƏQSƏD: Musiqi əsərində tarixi hadisələrin təsviri üçün musiqi ifadə vasitələrini təyin edir, həmin əsərlərə münasibət bildirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, musiqi assosiasiyası.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün müxtəlif tarixi hadisələrin təsvirləri slaydlarla göstərilir:

Sinfə sualla müraciət edilir:

- Uşaqlar, bu şəkillər nədən bəhs edir?
- Hadisələri təsvir etmək üçün nədən istifadə edilib?

Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər. Bundan sonra tədqiqat suali qoyulur.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqidə tarixi hadisələri necə canlandırmaq olar?

2. Tədqiqatın aparılması

Bəstəkar Qara Qarayevin «24 prelyüd» fortepiano silsiləsindən 24-cü prelyüd səsləndirilir. Sinif qruplara bölünür. Qruplara iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: 1. Dinlənən musiqinin xarakterinə uyğun hər hansı bir tarixi hadisənin təsvirini çəkmək və onun adını göstərmək.

2. Cümləni tamamlayın və nöqtələrin əvəzinə öz fikrinizi yazın.

«Musiqi ... xarakterində olduğu üçün ... tarixi hadisəni xatırladır»

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Janrlar, musiqi ifadə vasitələri təkrarlanır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqidə tarixi hadisələrin təsvirini ifadə vasitələrinin köməyi ilə vermək olar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Oqtay Rəcəbova, sözləri Alimşah Teymurluya aid olan «Vətənimin əsgəri» mahnısı öyrədilir.

Tapşırıq: Öyrənilən mahnının hər hansı bir tarixi günlə əlaqələndirmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «musiqidə tarixi hadisələri necə canlandırmaq olar» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

VƏTƏNİMİN ƏSGƏRİ

*Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Alimşah Teymurlunundur.*

Tempo di marcia

Na-mus mər-di ca - ğı - nir, Və - ten oğ - lu o - yan - sən.
Şe - hid ru - hu hic - qı - nir:
Tor - paq de - yib da - yan sen. Göy - le - rin - de Al - la - hin
Ö - lü - mü düs - mən - le - rin.
U - calt - di - ğın bay - ra - ğın. Əs - ge - ri
Ve - tə - ni - min es - - -
ri, Ve - tə - ni - min Əs - - -
es - ge - - ri.

24-cü PRELYÜD

Qara Qarayevin "24 prelyüd" fortepiano silsiləsindən

Andante ♩ = 72

MUSIQİ DİLİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2.; 2.1.1.; 3.1.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 3.1.6.; H.b. 2.1.2.

MƏQSƏD: Musiqi dilinin şifahi nitq ilə və musiqidə emosional məzmunu müəyyən hadisələr ilə əlaqələndirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, müzakirə, simvolik analogiya.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçüq «Fikri tamamlı» adlı oyun keçirilir (Müəllim hansısa sadə bir cümlənin əvvəlini deyir, uşaqlar isə onu şifahi təmamlayırlar). Sonra sinfə müraciətlə suallar verilir:

- Uşaqlar, biz nə edirdik?
  - Fikrinizi bildirərkən nədən istifadə edirsiniz?
- Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər. Sonra tədqiqat sualı qoyulur.

TƏDQİQAT SUALI:

- Musiqi vasitəsilə fikirləri ötürmək olarmı?

3. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Qruplara iş vərəqləri paylanır. Musiqisi Asya Sultanovaya, sözləri Teymur Elçinə aid olan «Nağıl-nəğmə» mahnısı öyrədilir. Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa üzərində mahnının sözləri yazılmış iş vərəqləri və nağılin məzmununa uyğun kartoçkalar paylanır.

Tapşırıq: Mahnının sözlərinə uyğun gələn şəkilləri onlar üçün ayrılmış boş yerlərə yapışdırın.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Janrlar və musiqi ifadə vasitələri təkrarlanır. Bəstəkarın fikrini dinləyiciyə çatdırmaq üçün istifadə etdiyi üsullar barədə müsahibə aparılır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqi əsərlərində fikirləri ifadə etmək üçün musiqi dilindən istifadə olunur.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Bəstəkar Qara Qarayevin «6 uşaq pyesi» fortepiano silsiləsindən «Fikirli» pyesi səsləndirilir.

Tapşırıq: Pyesin xarakterini və ifadə etmək istədiyi fikri, onun ifa vasitələrini müəyyənləşdirmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

Bu gün biz «musiqi vasitəsilə fikirləri ötürmək olarmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq?
- Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

NAĞIL-NƏĞMƏ

*Musiqisi Asya Sultanovanın,
sözləri Teymur Elçinindir.*

S. Andantino

Divax-tar-dı hər_ya-nı, Tap-ma-di o Cırt- da-nı. A-ğac-da gör-dü bir-dən,
 Ça-ğır-di o-nu yer-dən. Düş,de-di, Ye-mə-rəm,düş! Düş,de-di, Ye-mə-rəm,
 düş! Düş,de - di,Ye-mə-rəm. Düş,de-di, Ye-mə-rəm düş! düş!
 düş! Na-ğıl qur-tar- di, na-ğıl qur-tar - di!

FİKİRLİ

Qara Qarayevin «6 uşaq pyesi» fortepiano silsiləsindən

Andantino

MELODIYANI YARADAN İNTONASIYA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.2.; 2.1.1.; 3.3.3.

İNTEQRASIYA: A.d. 4.1.7.; H.b. 3.2.1.; T.i. 2.2.2.

MƏQSƏD: İntonasiya və melodiya haqqında bilikləri möhkəmləndirir.

Müxtəlif intonasiyaları ayırd edir, melodiyanın emosional məzmununu müəyyənləşdirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası, modelləşdirmə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün lövhədən üzərində durğu işarələri olan plakat asılır. Sinfə müraciət edilir:

- Uşaqlar, belə işarələrə siz harada rast gəlmisiniz?
- Onlar nə üçün lazımdır?

Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqidə durğu işarələri varmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Nəbi Xəzriyə məxsus olan «Nənəm nağıł danışır» mahnısı öyrədilir. Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa bir durğu işarəsinin təsviri olan vərəqə paylanır:

I və II qruplara — nöqtə (.) – I bəndin mətni;

III və IV qruplara — sual (?) – II bəndin mətni;

V və VI qruplara — nida (!) – III bəndin mətni.

Tapşırıq: 1) Bəndin cümlələrini verilmiş durğu işarəsinə uyğun ifadəli oxumaq. 2) Mahnidakı dəyişikliklər haqqında iş vərəqində qeydləri yazmaq.

3. İnfomasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Müzakirə zamanı Sevinc Nuruqızının «İntonasiya» şeiri oxunur və təhlil olunur. (Bax: dərslik, səh. 42)

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Yazılı nitqdə işlənən durğu işarələri musiqidə ifadə vasitələri ilə əvəz olunur. Onlar intonasiya yaradır.

Musiqidə ifadə vasitələrini təsvir edən xüsusi işarələr var.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Kövkəb Səfərəliyevanın «Beşik nəğməsi» fortepiano pyesi səsləndirilir. Hər qrupa üzərində intonasiya və ifadə vasitələri təsvir edilən üzərində rənglənməmiş göl şəkli olan iş vərəqləri paylanılır. (Bax: dərslik, səh. 42)

Tapşırıq: 1. Fortepiano pyesini təkrar dinləyib, onun xarakterini müəyyənləşdirmək.

2. Pyesdə intonasiyaların yaranması üçün istifadə olunan ifadə vasitələrini rəngləmək

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «musiqidə durğu işaretləri varmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldır? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:**NƏNƏM NAĞIL DANIŞIR**

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Nəbi Xəzrinindir.*

Moderato

Bir se-vinc var hər üz-də, nə-nəm na - ğıl da -nı - şır. U - zan-mı - şıq qum üs - tə

nə-nəm na - ğıl da - ni - şır da - ni - şır da - ni - şır.

qurtarmaq üçün

BEŞİK NƏĞMƏSİ

Musiqisi Kövkəb Səfərəliyevanındır.

Tərənnümlə

p

MUSIQİ LADLARI

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.2.; 2.1.3.; 3.3.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.3.; Riy. 4.2.6.; H.b. 2.1.2.; 4.2.4.; T.i. 2.2.2.

MƏQSƏD: Major, minor ladlarını fərqləndirir; həmin ladrarda yazılmış musiqi əsərlərinin emosional məzmununu müəyyənləşdirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm assosiasiyası, tapmaca.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün lövhədən «böyük» (>) və «kiçik» (<) riyazi işarələri olan plakat və bir sırada iri, ikinci sırada kiçik heyvanların təsviri olan başqa bir plakat asılır. Sinfə müraciət edilir:

— Uşaqlar, verilmiş şəkilləri müqayisə edin. Onların oxşar və fərqli xüsusiyyətlərini tapın.

Şagirdlər mülahizələrini söyləyirlər.

Major və minor sözlərinin mənası müəllim tərəfindən açıqlanır. Lövhədən «Major», «Minor» sözləri yazılmış plakat asılır və «Major və Minor» nağılı səsləndirilir. (Bax: dərslik, səh. 44)

— Uşaqlar, Sevinc Nuruqızının «Major və Minor» nağılında Major buzlaqlar ölkəsinə gələndən sonra baharın gəlməsi nə ilə izah olunur?

Şagirdlər suala mümkün cavabları verirlər.

TƏDQİQAT SUALI:

Major və minor ladlarında yazılmış musiqini necə fərqləndirmək olar?

2. Tədqiqatın aparılması

Musiqisi Ağabacı Rzayevaya, sözləri Hikmət Ziyaya məxsus olan «Bakı metrosu» mahnısı öyrədilir.

Tapşırıq: «Bakı metrosu» mahnısının ladını müəyyənləşdirmək, cavabları əsaslandırmaq.

3. İnfərasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Major və minor ladlarında yazılmış mahnilər yada salınır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Major ladında yazılın əsərlərin əksəriyyəti şən, oynaq, təntənəli, minor ladında yazılın əsərlər isə qəmli, lirik və həzin xarakterləri ilə fərqlənir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musa Mirzəyevin «Qəmli mahnı» və «Şən mahnı» fortepiano pyesləri səsləndirilir. Qruplara iş vərəqələri və rəngli flomasterlər paylanılır.

Tapşırıq: Dinlənən əsərlərin ladını müəyyənləşdirmək, onların xarakterinə uyğun mənzərə şəkli çəkmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «major və minor ladlarında yazılmış musiqini necə fərqləndirmək olar» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:**BAKİ METROSU**

*Musiqisi Ağabacı Rzayevanın,
sözləri Hikmət Ziyənindir.*

Allegro moderato

1. Gü - lər üz - lü Ba - ki - nin şı - rin söy - lü Ba - ki - nin.
Xe - zər göz - lü Ba - ki - nin ar - zu - suy - du,
hey!
ar - zu - su. ar zu - su.
Bi - zim Ba - ki -
Bi - zim Ba - ki met - ro - su. bi - zim Ba - ki met - ro su!

ŞƏN MAHNI

Musiqisi Musa Mirzəyevindir.

Moderato

QƏMLİ MAHNI

Musiqisi Musa Mirzəyevindir.

Andante

MUSIQİDƏ HƏRƏKƏTİN SÜRƏTİ – TEMP

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1.; 1.2.2.; 2.1.2.; 3.2.3.

İNTEQRASIYA: A.d.2.1.3.; Riy.3.1.1.; H.b.4.2.4.

MƏQSƏD: Temp və onun növlərini musiqi əsərləri nümunəsində fərqləndirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, modelləşdirmə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün lövhədən bir riyazi məsələnin sxemi asılır:

A → B

— «A» məntəqəsindən «B» məntəqəsinə kim daha tez çatar?

a) piyada, b) atlı, c) minik maşını.

Şagirdlər sualı cavablandırırlar.

— Uşaqlar, sizcə, nə üçün maşın atlidan, atlı isə piyadadan tez çatar?

Şagirdlərdən düzgün cavab alındıqdan sonra tədqiqat sualı verilir.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqidə sürəti təsvir etmək olarmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Qruplara metro qatarının yola düşməsi, onun sürətlə getməsi və dayanacağı çatmasını təsvir edən şəkillər paylanır.

Tapşırıq: Şəkillərdəki təsvirlərə görə «Bakı metrosu» mahnisını (tək qruplar I bəndlə nəqəratı, cüt qruplar isə II bəndlə nəqəratı) ifa etmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Temp və onun növləri müqayisə olunur.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqidə sürəti temp ifadə vasitəsilə təsvir etmək olar.

Bəstəkar Edvard Qriqin «Cırtdanların (qnomların) yürüşü» fortepiano pyesinin I hissəsindən bir parça səsləndirilir.

Tapşırıq: 1) Ritmik hərəkətlərlə, mimika və jestlərlə cırtdanların yürüşünün sürətini göstərmək. 2) Pyesə sadə musiqi alətlərində müşayiət yaratmaq.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «musiqidə sürəti təsvir etmək olarmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

CIRTDANLARIN (QNOMLARIN) YÜRÜŞÜ

Musiqisi Edvard Qriqindir.

Allegro moderato

pp

5 2

sempre pp

una corda

cresc. poco a poco
tre corde

ff

MUSIQİNİN NƏBZİ – RİTM

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3.; 1.2.2.; 2.1.2.; 3.3.2.; 3.3.3.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.1.2.; Riy. 4.1.1.; H.b. 1.1.1.

MƏQSƏD: Musiqi əsərləri nümunəsində müxtəlif ritmləri fərqləndirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, modelləşdirmə.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün hansı bir zərb alətində müxtəlif ritmlər çalınır. Sinfə suallarla müraciət olunur:

— Uşaqlar, eşitdiyiniz vurgulara uyğun hansı musiqi əsərlərini yada saldınız?

Həmin musiqi əsərlərindən parçalar ifa olunur və şagirdlər tərəfindən əl çalmaqla vurgular təkrarlanır.

Şagirdlər suala cavab verdikdən sonra tədqiqat suali qoyulur.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqidə vurgular nəyə görə lazımdır?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: Cüt qruplar: «Çernomorun marsı» rəqs olsaydı onun xarakteri necə dəyişilərdi? Tək qruplar: «Nəlbəki» rəqsi mars olsaydı, onun xarakteri necə dəyişilərdi - suallarına cavab vermək.

3. İnformasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Ritm və ölçü anlayışı dəqiqləşdirilir.

«Nəlbəki» Azərbaycan xalq rəqsi və digər musiqi parçaları səsləndirilir və təqdim olunan kubik ardıcılıqları ilə uyğunlaşdırılır.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqi əsərlərinin müxtəlif ritmləri var.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Abdulla Şaiqə aid olan «Nağara» mahnısı öyrənilir. Sinif qruplara bölünür.

Tapşırıq: Mahnının ritmini müəyyənləşdirmək və həmin ritmdə sadə musiqi alətlərində müşayiət yaratmaq.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

— Bu gün biz «musiqidə vurgular nəyə görə lazımdır» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

— Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldığ?

Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

NAĞARA

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Abdulla Şaiqindir.*

Allegretto

3||: *Na - ğa - ra - mi Han - si na - ğa - ra ca - lir?* dum-bo - lo - bom, dum-bo - lo - bom, dum-bo - lo - bom, dum-bo - lo - bom,

hər ya - na səs sa - li - ram dum-bo - lo, dum-bo - lo - bom.
hər ya - na o səs sa - lir dum-bo - lo, dum-bo - lo - bom.

2. Nəqarət

bom. Bax bö - yük na - ğa - ra ca - lir.
bom. Ba - la - ca na - ğa - ra ca - lir.

dum - bo - lo - bo - lo Dum-bo - lo Dom - dom - dom, dom.
dum - bo - lo - bo - lo Dum-bo - lo

NƏLBƏKİ

Azərbaycan xalq rəqsi

Allegretto

mf

8||: *1. 2. fine f*

1. *2.*

MUSİQİ VƏ REGİSTR

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.2.3.; 2.1.3.; 3.1.1.; 3.2.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 2.2.4.; Riy. 3.1.1.; H.b. 1.3.2.

MƏQSƏD: Musiqi əsərləri nümunəsində müxtəlif registrləri fərqləndirir və əsərlərin emosional məzmununu bürüzə verir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya, rəsm və musiqi assosiasiyası.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün lövhədən ayı, pişik və siçan şəkilləri asılır. Təsvirlərə uyğun tapmacalar söylənir:

1. Oğurluqda ustadır, Səs salmayırlar, astadır. Yer altında qəçəndir, Onun adı SİÇAN dır.	2. Yumrulanıb yatır o, Oyatdın – deyir «miyo». Yeri evdir, eşikdir, Onun adı – PİŞİK dir.	3. Qış yuxusuna gedir, Baharadək dincəlir. Yaz gələndə ayılır, Onun adı – AYI dir.

— Uşaqlar, tapmacaların açmasını şəkillərlə vermək olar? Tapmacaların açması üçün musiqi dilindən istifadə etsəydiniz, həmin heyvanların səsini necə təsvir edərdiniz? Onlar bir-birindən nə ilə fərqlənəcəkdilər?

Şagirdlər suala mümkün cavablar verirlər. Sonra tədqiqat sualı qoyulur.

TƏDQİQAT SUALI:

Səs müxtəlifliyini musiqidə göstərmək olarmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Xanımına Əlibəyliyə aid olan «Qonaqlıq» mahnısı öyrədilir. Sinif qruplara bölünür və I-II qruplara bəm, III-IV qruplara orta, V-VI qruplara isə zil səslərinə uyğun olan heyvan şəkilləri paylanır.

Tapşırıq: «Qonaqlıq» mahnısının bir hissəsini verilmiş şəkildəki heyvanın səsinə uyğun ifa etmək.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Registr və onların növləri plakatlarda göstərilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqidə səs yüksəkliyi olduğundan onların aşağı (bəm), orta, yuxarı (zil) səviyyələrini eks etdirmək mümkündür.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Soltan Hacıbəyovun «Gülşən» baletindən «İnsaatçıların gəlişi» musiqi parçası səsləndirilir və qruplara iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: Əsəri təkrar dinləyib iş vərəqində iki sütunda qeyd olunmuş registr və musiqi əsərinin hissələri arasında uyğunluğu müəyənləşdirmək.

“İnsaatçıların gəlişi”

Yuxarı registr	Sonuncu hissə
Orta registr	Orta hissə
Aşağı registr	Giriş hissəsi

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «səs müxtəlifliyini musiqidə göstərmək olarmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq? Hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

QONAQLIQ

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Xanımına Əlibəylinindir.*

Allegro

Yı - giş - di bi - zim c - və Dov - şan, ke - ci, qaz, də - və.
 qaz, də - və. Qi - zil xo - ruz çal - di saz, Nəğ - mə o - xu -
 du Naz-naz du_ Naz - naz

İNŞAATÇILARIN GƏLİŞİ

Soltan Hacıbəyovun «Gülşən» baletindən

Moderato

The score consists of six staves of musical notation. The first four staves are in treble clef, the fifth in bass clef, and the sixth in bass clef. Measures are numbered with '3' under specific notes. The music includes various dynamics and performance instructions.

MUSİQİDƏ SƏSİN GÜCÜ – DİNAMİKA

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.1.; 1.1.3.; 2.1.1.; 3.1.2.; 3.3.1.

İNTEQRASIYA: A.d. 2.2.1.; 3.1.6; H.b. 3.1.1.

MƏQSƏD: Musiqi əsərləri nümunəsində səsin gücünü fərqləndirir və həmin əsərlərin emosional məzmununu bürüzə verir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün «Gül dəstəsi» Azərbaycan xalq rəqsi əvvəl **p** (piano), sonra **f** (forte) çalarında səsləndirilir. Bu zaman uşaqlar rəqs edirlər. Sonra sinfə sual edilir:

- Uşaqlar, rəqsin 1-ci və 2-ci səslənməsində nə kimi dəyişikliklər var idi?
- Onların xarakteri necə idi?
- Sizcə, bayram şənliklərində hansı səslənmə daha uyğun olar: forte, yoxsa piano?

Şagirdlər suallara cavab verirlər. Sonra tədqiqat sualı qoyulur.

TƏDQİQAT SUALI:

Səsin gücü musiqi əsərinin xarakterinə necə təsir göstərə bilər?

2. Tədqiqatın aparılması

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa üzərində cədvəl olan iş vərəqləri paylanır.

Tapşırıq: 1) Tək qruplar «Qonaqlıq», cüt qruplar isə «Nağara» mahnisinin bir bəndini əvvəl **f** (forte), sonra **p** (piano) çalarında ifa etsinlər.

2) Mahnının xarakterində yaranan dəyişiklikləri cədvəldə qeyd etmək.

	Xarakter
p	
f	

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

«Qonaqlıq» və «Nağara» mahnısı ifa olunur, sonra isə müqayisə edilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqi əsərinin xarakteri səsin gücündən (dinamikasından) asılıdır və dinamikada dəyişikliklər olduqda musiqi əsərinin xarakteri də dəyişilir.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Musiqisi Oqtay Rəcəbova, sözləri Əjdər Ağayevə məxsus olan «Uşaqların əziz dostu» mahnısı ifa edilir. Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa mahnının mətninin bir hissəsi paylanır.

I qrup — 1-ci bənd

II qrup — 2-ci bənd

III qrup — 3-cü bənd

IV qrup — nəqərat

Tapşırıq:

- 1) Mətni oxuyub, hər sözün altında dinamik çalarların işarələrini (**f**, **p**, **mf**, **>** **<**) yazmaq.

2) Alınan sxemə uyğun verilən mətni ifadəli oxumaq.
Mahnı öyrədirilir və dinamik çalarlar ilə ifadəli oxudulur.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

- Bu gün biz «səsin gücü musiqi əsərinin xarakterinə necə təsir göstərə bilər» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?
- Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldığını? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

UŞAQLARIN ƏZİZ DOSTU

*Musiqisi Oqtay Rəcəbovun,
sözləri Əjdər Ağayevindir*

Tempo di marche 2 *mf*

Hərsö-zü nü, kəl-mə-si-ni o-xu-yu ram, bi - li - rəm,
Uşaqlar:
Ay u- şaq-lar kim ta - par kim de-yer ki, o__ kim- dir? Hey-dər ba - ba,
Nəqarət
Hey-dər ba - ba. Hey-dər ba - ba. Dal - ğa-lan - di bay - ra - ğı - miz El - dən e - le
Hey-dər sö - zü Hey dərən-di dil - dən di - le
do - laş - di. do - laş - di. Hey-dər ba - ba.
Hey - dər ba - ba. Hey - dər ba - ba.

GÜL DƏSTƏSİ

Azərbaycan xalq rəqsi

Andante

MUSIQİDƏ RƏNG – TEMBR

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3.; 1.2.2.; 2.1.1.; 2.1.3; 3.2.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.1.2.; H.b. 2.1.2.; T.i. 2.2.2.

MƏQSƏD: Müxtəlif tembrli alətləri fərqləndirir, onları musiqiyə uyğun seçir və musiqi əsərinin emosional məzmununu müəyyənləşdirir.

İŞ ÜSULU: Beyin həmləsi, diskussiya.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ

1. Motivasiya

Problem vəziyyəti yaratmaq üçün sinfə müraciət edilir:

- Uşaqlar, rəng nədir?
  - Hansı rəngləri tanıyırsınız?
  - O rənglərə harada rast gəlmisiniz?
  - Rənglər və onların müxtəlifliyi bizi və ətrafımızı necə dəyişdirir?
- Şagirdlər suallara mümkün cavabları verirlər. Tədqiqat sualı qoyulur.

TƏDQİQAT SUALI:

Musiqini «rəngləmək» olarmı?

2. Tədqiqatın aparılması

Musiqisi Oqtay Zülfüqarova, sözləri Hikmət Ziyaya məxsus olan «Tarımın mahnları» mahnısı ifa edilir. Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa üzərində bir bəndin mətni yazılmış iş vərəqləri və sadə musiqi alətləri paylanır.

I qrup: 1-ci bənd, taxta qaşıq;

II qrup: 2-ci bənd, zənglər;

III qrup: 3-cü bənd, metallofon;

IV qrup: 4-cü bənd, uşaq pianinosu.

Tapşırıq: Verilmiş musiqi alətləri vasitəsilə sxemə uyğun mahniya müşayiət yaratmaq. Məsələn:

Eyvanda tar çalıram, balam, bala, bala-bam.

Bağçaya səs salıram, balam, bala, bala-bam.

3. İnförmasiya mübadiləsi və müzakirəsi

Müxtəlif musiqi alətlərinin tembrləri nümayiş etdirilir.

4. Nəticələr və ümumiləşdirmə

Musiqini müxtəlif tembrli alətlərin köməyi ilə «rəngləmək» olar.

5. Yaradıcı tətbiqetmə

Sinif qruplara bölünür. Hər qrupa üzərində musiqi alətlərinin konturu olan iş vərəqləri paylanır. Musiqisi Fikrət Əmirovun olan «12 miniatür» fortepiano silsiləsindən «Marş» pyesi səsləndirilir.

Tapşırıq: 1) Verilmiş şəkilləri rəngləmək. 2) Alınmış şəkillərdən sərgi təşkil etmək.

6. Qiymətləndirmə və ya refleksiya

Dərs ümumiləşdirilir:

– Bu gün biz «musiqini rəngləmək olarmı» sualına cavab verməyə çalışdıq. Buna necə nail olduq?

– Sualın cavabını hansı musiqi əsərlərinin nümunəsində araşdırıldıq? Bu əsərlərin müəllifləri kimdir?

Musiqi repertuarı:

MARS

«12 miniatür» fortepiano silsiləsindən

Moderato

Musiqisi Fikrət Əmirovundur.

TARIMIN MAHNILARI

*Musiqisi Oqtay Zülfüqarovun,
sözləri Hikmət Ziyanındır.*

Cəld və şən

1. Ey - van - da tar çä - ü - ram ba - lam ba - la ba - la, bam Bağ - çä - ya səs sa - h - ram.
ba - lam ba - la ba - la, bam Ta - ri quş - lar din - lə - yir, ba - lam ba - la ba - la, bam
Qa - ran - quş - lar din - lə - yir, ba - lam ba - la ba - la, bam
Bla - blam, bla - bam blam, blam, blam, blam, blam, blam.
blam, blam, blam, blam, blam. blam, blam, blam Qurtarmaq üçün
blam, blam, blam, blam, blam. Ye - nə çä - h - ram ta - ri.
ba - lam ba - la ba - la, bam Nə xoş - dur mah - ni - la - ri,
ba - lam ba - la ba - la, bam blam blam blam blam
blam, blam, blam, blam, blam. blam, blam, blam, blam, blam.

MUSIQİ TÖHFƏSİ

MƏZMUN STANDARTLARI: 1.1.3.; 2.1.2.; 3.1.1.; 3.1.2.

İNTEQRASIYA: A.d. 1.2.2.; H.b. 3.1.1.

MƏQSƏD: Solo və xorla oxuma vərdişlərinə, sadə musiqi alətlərində müşayiət və rəqsetmə bacarıqlarına yiyələnir, səhnə mədəniyyətini formalaşdırır.

İŞ ÜSULU: Təqdimat.

DƏRSİN MƏRHƏLƏLƏRİ:

Sinif qruplara bölünür. Sinif otağı şagirdlərin iştirakı ilə bayramsaayağı bəzədirilir, hər qrup afişə hazırlayır. Konsert repertuarı afişə şəklində təqdim edilir və ona müvafiq konsert təşkil edilir. (Konsertə başqa müəllimlər və valideynlər dəvət edilir.) Hər qrupun hazırladığı afişadan 2-3 əsərin adı götürülməklə konsertin repertuarı tərtib olunur.

Istifadə olunmuş ədəbiyyat

1. Ümumtəhsil məktəblərinin I-IV sinifləri üçün fənn kurikulumları. Elmi redaktor İsgəndər İsgəndərov, Təhsil Sektorunun İnkişaf Layihəsi üzrə Milli Koordinator, Təhsil nazirinin müavini. Bakı, «Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya» MMC, 2008.
2. Kurikulum. Elmi-metodik jurnal, №2, Bakı, 2009, «Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya» MMC.
3. Oqtay Rəcəbov, Nərgiz Rəcəbova, Şəhla Quliyeva. «Musiqi» (I sinif), müəllim üçün metodik vəsait. Bakı, 2008. «Naksuana» nəşriyyatı.
4. Nərgiz Rəcəbova, Zemfira Məmmədzadə. Musiqi dərslərinin planlaşdırılması. Müəllimlər üçün metodik vəsait. Bakı, 2007.
5. Zülfüyyə Veysova. Fəal/interaktiv təlim. Müəllimlər üçün metodik vəsait. Bakı, 2007.
6. Zümrüd Sərdarqızı. Uşaq bağçalarında musiqi məşğələlərinin müntəxəbatı. Bakı, 2005.
7. Oqtay Rəcəbov. Uşaqlar və mahnılar, «İşiq» nəşriyyatı. Bakı, 1985.
8. Nazim Bağırov. Musiqinin elementar nəzəriyyəsi. Bakı, «Maarif» nəşriyyatı, 1982.
9. Əfrasiyab Bədəlbəyli. Musiqi haqqında söhbət. Bakı, 1953.
10. Ağabala Əliyev. Lügət (İzahlı musiqi sözlüyü). Bakı, 1999.
11. Краткий музыкальный словарь. М., Издательство «Музыка» 1966.
12. Критская Е.Д., Сергеева Г.П., Шмагина Г.С. Методика работы с учениками. «Музыка» 1-4 класс. М., Издательство «Просвещение» 2002.
13. Рачина Б.С. Путешествие в страну Музыка. С-П., Государственный Университет Педагогического Мастерства «М и М - Экспресс» 1997.
14. Михайлова М.А. Развитие музыкальных способностей у детей. Яросл., издательство «Академия Развития» 1997.
15. Дубровская Е.А. Ступеньки музыкального развития. М., Издательство «Просвещение», 2003.
16. <http://www.unicef.org> (Tərkibinə təlim materiallarına müxtəlif səviyyələr üçün istinadlar daxildir).

BURAXILIŞ MƏLUMATI

MUSIQİ 2 Ümumtəhsil məktəblərinin 2-ci sinfi üçün Musiqi fənni üzrə dərsliyin METODİK VƏSAİTİ

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər

Rəcəbov Oqtay Məmmədağa oğlu
Rəcəbova Nərgiz Nadir qızı
Quliyeva Şəhla Hacıməmməd qızı

Redaktor

Sevinc Nuruqızı

Bədii və texniki redaktor

Abdulla Ələkbərov

Dizayner

Aqil Əmrəhov

Rəssamlar

Nailə Zülfüqarova, Gündüz Ağayev

Korrektor

Ülkər Şahmuradova

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi:
2018-016*

© Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi — 2018

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və
yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini
çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab-nəşriyyat həcmi 8,1. Fiziki çap vərəqi 9,0.
Formatı 57x82 1/8.

Səhifə sayı 72. Ofset kağızı. Məktəb qarnituru. Ofset çapı.
Tiraj 7514. Pulsuz. Bakı—2017.

«Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya» MMC
Bakı, AZ 1052, F.Xoyski küç., 149

PULSUZ